Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Советэмнай 1921 оной октябриин 21-hэ гарана | № 240 (15563) | 1980 оной октябриин 18, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

„АПРЕЛИИН РЕВОЛЮЦИИН ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГТОЙГООР ХАМГААЛЖА БАЙГША АФГАН АРАДТА АХА ДҮҮГЭЙ АМАР МЭНДЭ!“

(Агууехэ Октябриин социалис революцийн 63 жэлэй ойдо зорюулагдаhан КПСС-эй ЦК-гай Урянууудhаа).

ХАНИ ЁhОНОЙ АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР ЕРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй ба Совет правительствоо урялаар Афганистанай Арадай-Демократическа партийн ЦК-гай Генеральна секретарь, Афганистанай Демократическа Республикын Революционно Советэй Түрүүлэгшэ ба Премьер-Министр Бабрак Кармаль хаhоной албанай хэрэгээр ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев болон бусад түсхай тушаалтад аэродром дээрэ Б. Кармалиие халуунаар уггаа.

(ТАСС).

Л. И. Брежнев Кармальтай хөөрэлдөө

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Афганистанай Арадай-Демократическа партийн ЦК-гай Генеральна секретарь, Афганистанай Демократическа Республикын Революционно Советэй Түрүүлэгшэ ба Премьер-Министр Б. Кармальтай октябриин 16-да Кремль соо уулзажа хөөрэлдөө.

Үнэн зүрхэнэй ба үгсээ ойлголсолгын орцон байдалда хөөрэлдөөнэй үедэ түрэнэй болон партийна хаасаа холбоос саашадань хүгжөөлгын хэдэн асуудалнуудаа хаража үзэhэн байна.

(ТАСС).

Совет-афган хөөрэлдөөнүүд октябриин 16-да Кремль соо болобо.

Совет талаhаа — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түрүүлэгшэ Ю. В. Андропов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарёв, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник — СССР-эй оборонын министрэй Нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай маршал Н. В. Огарков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-hээ ДРА-да байдаг элшэн сайд Ф. А. Табеев;

афган талаhаа — Афганистанай Арадай-Демократическа партийн ЦК-гай Генеральна секретарь, Афганистанай Демократическа Республикын Революционно Советэй Түрүүлэгшэ ба Премьер-Министр Бабрак Кармаль, НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРА-гай Революционно Советэй түрүүлэгшын орлогшо, Премьер-Министрэй орлогшо С. А. Кештманд, НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь С. М. Зерай, НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРА-гай гэгээрэлэй министр А. Ратебзад, НДПА-гай ЦК-гай гэшүүн, ДРА-гай гадаадын хэрэгүүдэй министр Ш. М. Дост, НДПА-гай ЦК-гай гэшүүн, ДРА-гай оборонын министр М. Рафи, НДПА-гай ЦК-гай гэшүүн, НДПА-гай ЦК-гай уласхоорондын таhагые даагша М. Барьялай гэгшэд хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаhан байна.

Үнэн зүрхэнэй, хани барисаанай, үгсээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-афган харилсаанай гол асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлсэбэ. Хани барисаан, хүршэ ёhоной холбоон, хани харилсаан тухай 1978 оной договорой үндэhөөр эдэ харилсаанай амжалтатайгаар, үрэ түгэсөөр хүгжэhэндэнь сэдьхэлээ ханажа байhанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Совет-афган харилсаан элдэб hалбаринуудаар хүгжэжэ, тодо hонор, холын хараа түсэбтэй гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглэбэ. Тэрэ бата бэхи, хэлбэришэгүй үндэhэ hууритай байна.

Ажалшадай аша туhада НДПА-гай хүтэлбэри доро бэлүүлэгдэжэ байhан социально-экономическа гүнзэгы өхэ хубилалтануд, орон доторхи байдалые гуримшуулан hайжаруулха талаар ДРА-гай бэелүүлжэ байдаг хэмжээнүүд тухай, Апрелиин революциин зорилгонуудые бэелүүлхэ, партийн үндэhэ hуурние үргэдхэхэ, үргэн ниитэ арад зонтой тэрэнэй холбоо барисаае хүгжөөхэ талаар НДПА-гай өхэ хүдэлмэри ябуулжа байhан тухай Б. Кармаль хөөрэбэ. Шэнэ байдал байгуулхадань афган арадта али бүхы туhа хүргэhэнэй, Афганистанай дотоодын хэрэгүүдтэ империалис хамааралсалгын үргэдхэгдэжэ байhан ушарта эсэргүүгээр тэмсэхэдэнь, Апрелиин революциин хэрэгүүдые хамгаалхадань, гадаадын эзэрхэг түримхэй булимтаралгада эсэргүүсэхэдэнь дэмжэлгэ үзүүлhэнэй түлөө тэрэ КПСС-эй ба Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, бүхы совет арадта баяр баясхалан хүргөө.

Партийна ба гүрэнэй байгуулалтада НДПА-гай амжаhан туйлалтануудые Л. И. Брежнев халуунаар амаршалаад, энэ хүдэлмэридэ шэнэ амжалта туйлахыень афган ханинартаа хүсэбэ. Тэрэ афган ажалшадай болон эдэнэй манлай болохо НДПА-гай тэмсэлтэй hанал нэгэтэй байhанаа мэдүүлээ. Үе саг шэнэ революционно Афганистанай аша туhада үнгэржэ байна гээшэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Афганска революцийн дайсадай hанаашалгануудай, тэрэнэй шэнжые хубилгаха, ДРА-гай мүнөөнэй правительствын хуулита байhые hэжэгтэ оруулха гэhэн hэдэлгэнүүдэйнь бурууhүрэхэ байhанда hэжэглэнэгүйбди. Хани барисаата, ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй Афганистаниие Советскэ Союз саашадаашье залан сэхээр дэмжэхэ байна.

ДРА-гай правительствын мэдээжэ дурадхалнуудта үндэhэлэн, Афганистан тушаа тохёолдоhон байдалые гуримшуулха асуудалнуудаар ниитэ нэгэн хараа бодолтой байhанаа хоёр тала мэдүүлээ.

Советскэ Союз болон Афганистан уласхоорондын оршон байдалда нягта харилсаа холбоотой юм гэжэ Л. И. Брежнев, Б. Кармаль дэлхэй дээрэхи байдалые хараажа үзэхэдөө, сэдьхэлээ ханангяар баталба.

Американ империализмын ба тэрэнэй туhамаршадай, тэрэ тоодо Пекинэй эзэрхэн зонхилогшодой эзэрхэг түримхэй политикаhаа уламжалан, уласхоорондын байдал орёо түгшүүрилтэй боложо байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Индиин океан дээрэ, Персидскэ тохой шадар США-гай хархис ябуулганууды уудхэжэ байhантайнь дашарамдуулан, hанаагаа зобожо байhанаа хоёр тала мэдүүлбэ. Гадаадын ямар нэгэн хүсэнүүдэй энэ хёмороо зүришэлдөөндэ хамааралсалгагүйгөөр иран-ирагай тулалдаае политическэ аргаар гуримшуулхын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ эдэнэр шууд сэхээр тэмдэглээ.

Шахардуу байдал hуларуулгые түгшүүрилтэй болгохо, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээхэ гэhэн хараа шэглэлдэ СССР болон Афганистан эсэргүүгээр тэмсэжэ, эб найрамдалай, шахардуу байдал hуларуулгын, арадуудай бээ дааhан ба дулдыданги бэшэ байдалай эрхэнүүдые хамгаалгын политика бэелүүлнэ. Сэрэгэй аюулые зайсуулан сараха, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые зогсоохо, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн Советскэ Союзай шэнэ үүсхэлнүүдые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байhанаа Б. Кармаль мэдүүлбэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые тодорхойлhон «Советскэ Союзай болон Афганистанай Демократическа Республикын мэдүүлгэ» толилхо гэжэ хоёр тала үгсээ ойлголсобо.

(ТАСС).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ БА АФГАНИСТАНАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКЫН МЭДҮҮЛГЭДЭ ГАР ТАБИБА

Советскэ Союзай ба Афганистанай Демократическа Республикын мэдүүлгэдэ октябриин 16-да Кремлиин Ехэ ордон соо гар табиба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев болон Афганистанай Арадай-Демократическа партийн ЦК-гай Генеральна секретарь, Афганистанай Демократическа Республикын Революционно Советэй Түрүүлэгшэ ба Премьер-Министр Б. Кармаль документдэ гараа табиhан байна.

Совет талаhаа — нүхэд Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, К. У. Черненко, М. С. Горбачев, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, М. В. Зимянин болон бусад тусхай тушаалтад;

афган талаhаа — нүхэд С. А. Кештманд, С. М. Зерай, А. Ратебзад, Ш. М. Дост, М. Рафи болон бусад тусхай тушаалтад документдэ гар табилгын ёhололой үедэ байлсаа.

(ТАСС).

ХАНИ ЁhОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй Президиум ба СССР-эй Министрнүүдэй Правительство октябриин 16-да Кремлиин Ехэ ордон соо АНДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, Афганистанай Демократическа Республикын Революционно Советэй Түрүүлэгшэ, Премьер-Министр Б. Кармалиин хүндэлэлдэ сайлалга хэбэ.

Б. Кармальтай хамта энэ сайлалга дээрэ тэрэнние үдэшэжэ ябаhан афган тушаалта хүнүүд байлсаа.

Совет талаhаа сайлалга дээрэ нүхэд Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, К. У. Черненко, М. С. Горбачев, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, тушаалта бусад хүнүүд байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев сайлалга дээрэ үгэ хэлэhэн байна.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

Нүхэдэ нүхэр Бабрак Кармаль!

Нүхэдүүд, ханинар!

Афганистанай Арадай-Демократическа партийн ЦК-гай Генеральна секретарь, Афганистанай Демократическа Республикын Революционно Советэй Түрүүлэгшэ, Премьер-Министр нүхэр Кармалие, мүн тэрээнэй хамта ерэhэн хани барисаанай, Афганистанай партийн болон гүрэнэй ажал ябуулгадые баяртайгаар амаршаба.

Энэй хэhэн хөөрэлдөөн ба хэлсэгдэhэн бүхы асуулуудаар хараа бодолтой, үнэн хүсэд нэгэн адли, бүрэн бүрин ойлголсодог, ямаршье гэршэлэн харуулаа, ямаршье ойлгосотой бэзэ. Афганистанда национально-демократическа революцийн ажалшадай hүүлээр, илангаяа ямаршье хоёрдохи шатада маанадай оронуудай хоорондохи хаяа болоhон хани барисаанууд аха ёhоной. революционно-демократическа hанал hаналаа нэгэдэлгэ али бүхы талын хани барисаанууд бодолго.

Апрелиин революциин үг зорилгонуудые бодотоор бэелүүлхын түлөө тэмсэлдээ Афганистан хадаа афган арадай революционно туйлалтануудые усадхаха гэжэ hанаашалhан империализмын ба эзэрхэн зонхилогшын хүсэнүүдэй үргэн ехэ, нарин нягтаар эмхидхэгдэhэн хороо аашанүүдтай тулалдаха ушартай болоо hэн.

Энэ хадаа зүндөө болоhон хэрэг бэшэ. Революционно Афганистанда эсэргүү энэ соносхогдоогүй дайн хадаа сүлөөрэлгын ба эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдтэ эсэргүү империалис хархис этэгээдүүдэй долгэрүүлhэн ниитэ добтолгын нэгэ хубинь болоhон байна. Мүнөө энэ добтолгын дэлисэ эли тодоор харагдана.

Дайн сэрэгтэ хүмхаарhан түргөөр хэгдэдэг бэлэдхэл, эжэ эхигүй ехэ номнол, үшөө саашань хэлэбэл — ядерна дайние магтан hайрхалга США-да үзэгдөө дуулдаагүй ехэ хэмжээндэ хүрэнхэй. Энэ бузар бузагай ябуулгада Вашингтоной захиргаанай олон тоото түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо эгээл дээдэ зэргын түлөөлэгшэд, телевидени, радио, хэблэл тухай хэлэлтэгэйгөөр, гол хоёр партинуудай ажал ябуулагшад хабаадалсадаг байха юм.

Ядерна дай үүдхэхэ тухай хэлсэхэдээ, ямар нэгэн юрын зүйл шэнгеэр, үнгэрхэдөө хүсэгдэжэ байhан зүйл гэhэншүүгээр гайхалтай үбайгүйгөөр бодомжолдог байна. Социалис оронууд тушаа, илангаяа Советскэ Союз тушаа хэгдэдэг харата hанаашалганууд болон хорото сэдьхэлээр худал хуурмаг зэмэ тохолго Холбоото Штадуудта ёhоороол дүүрэшоо, тэндэhээ али бүхы шэг руу таража байнхай.

Тобшохоноор хэлэхэдэ, американ империализм шэнэ «хүйтэн дайнай» харгы замда нюуса далдагүйгөөр ороно, бүгэдэ ниитын эб найрамдалда, бүхы арадуудай аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулдаг оршон байдал байгуулна.

США-гай гүрэнэй энэ тэрэ ажал ябуулагшадай, тэдэнэй союзнигуудай ушар байдалда тааруулhан хараа бодолой, өөhэдынь hанаашалганүудай ямаршье байгаа hаань, тэдэнэй эрхилдэг галаар наадалган яашагүй аюултай — тэрээнhээ тэдэнэр өөhэдөө эгээл түрүүлэн хохидожо болохо бшуу.

Эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдэй hанаашалганууды таhалдуулха, эб найрамдал сахин хамгаалха, буу зэбсэг үрдилдэн байжа бүтээлгые зогсоохо, түгшүүрилтэ байдал hуларуулгые аршалан сахиха гэшэ мүнөө мэнэй юртэмсэ дээрэхи эб найрамдалые үндэрөөр сэгнэдэг бүхы хүнүүдэй түүхэтэ зорилго болонол даа.

Уласхоорондын оршон байдал улам шахардуу шанга болгохын түлада түгшүүрилтэ байдал hуларуулгын дайсад тэрэниие зорюута hүжэргэдэг, «афган асуудал» гэдэгые нэгэ шалтагаан болгон хэрэглэдэг байха юм. Бүри тодоор хэлэбэл —афган революциие, Советскэ Союзые хардаха ябадал хэрэглэнэ.

Энэ хадаа түгшүүрилтэ байдал тэрэ хэбээрнь байлгахын тулада, өөрынгөө милитарис эдэбхиие дэлгэрүүлхын тулада тэдээндэ хэрэгтэй юм.

Гурбадахи оронуудта ба тэдэнэй аша туhада эсэргүү шэглүүлэгдэhэн ямаршье hанаашалганууд Афганистандашье, Советскэ Союздашье үгы гэжэ hайн мэдэжэ байгаад, Афганистанда хүргэдэг Советүүдэй туhаламжа хадаа:

афган революцида эсэргүү сэрэгэй булимтаралгые болюулха, афган ажал хэрэгүүдтэ али бүхы түхэлэй империалис хамааралсалгые болюулха гэhэн имагтал нэгэ зорилготой гэжэ hайнаар мэдэжэ байгаад, тэдэнэр худал хуурмагаар хардадаг байха юм.

Мүнөө Афганистандахи байдалай гуримшуулагдажа, ажабайдалай гэмгүй hайн хэм хэмдээ удаа дараалан орожо байhанда бидэ баяртайбди. Тиимэшье байха ёhотой. Гэбэшье гадаадаhаа хэгдэдэг зэбсэгтэ добтолгонууд, гадаадын хүсэнүүдэй зүгhөө дотоодын контрреволюциие дэмжэлгэ үшөөл үргэлжэлүүлэгдэhээр.

Хорото hүйдхэлэй түсэбүүдэй бүтэхэгүй гэжэ Афганистанай Демократическа Республикада гараа хүргэдэг хүсэнүүдэй ойлгохо сагынь тулажа ерэнхэй. Афганистанда боложо байгаа революционно хүгжэлтэ диилдэшэгүй. Афган арадые, тэрэнэй правительствые Советскэ Союз, бусад социалис гүрэнүүд, бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүд дэмжэдэг, тэдээнтэй hаналаа нэгэдэдэг гээшэ.

Манай хоёр гүрэнэй аюулгүй байдалай аша туhые бидэ хатуу зоригтойгоор сахихабди, совет-афган договорой ба ООН-ой Уставай ёhоор афган арадай үмэнэ, нүхэр Бабрак Кармаль түрүүтэй тэрэнэй правительствын үмэнэ өөhэдынгөө интернациональна уялгые дүүргэхэбди.

Афганистан тушаа уласхоорондын хархис этэгээдүүдэй гаргадаг хорото аашанууд болон hүйдхэлые элишэлхэ зуураа, дэлхэйн энэ райондохи байдалые бүрин гуримшуулхын тулада али бүхы юумэ хэхэ шухала.

Тэрээн тээшэ дабшаха зам майн 14-дэ Афганистанай правительствын хэhэн мэдүүлгэ дотор үнэн зүбөөр хараалагданхай. Энэ хадаа тодорхой hонор, бодото бүтэмжэтэй программа мүн. Танай хүршэ Пакистантай үгэсэ ойлголсолгые туйлаха гээшэ тэрэнэй шухала зүйлынь мүн болоно.

Бодото дээрэнь хэлэбэл, энэ орон Вашингтон ба Пекинэй үүдхэhэн зохидгүй муухай ябуулгада хабаадуулагдаhан байшоо. Афганистантай тогтоohон түгшүүрилтэ байдалhаа тэрэ юушье шүүбэрилээгүй, шүүбэрилхэшьегүй. Афганистанда эсэргүү ябуулгада дуратай, дурагүйшье hаа хабаададаг бусад заримашуул тухай мүн иигэжэ хэлэлтэй.

Афганистанай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха, мүн өөрынгөө ажабайдал хайшан гээд байгуулхаб, ямар правительстватай байхаб гэжэ тэрэнэй арадта баадхаха гэhэн hэдэлгэнүүдэй аша үрэгүй байhые бүгэдэн ойлгохо бээ гэжэ найдаха байнабди.

Хүндэтэ афган ханинар!

СССР-тэ ерэжэ танай хэhэн айлшалга — манай партинуудай, оронуудай, арадуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ болоhон шухала үйлэ хэрэг мүн.

Бидэ Афганистанай Демократическа Республикын гадаадын политикада, ямаршье бүлэглэллэ хабаададаггүй ороной баримталдаг хараа бодолдо хүндэтэйгөөр ханданабди.

Шэнэ общество байгуулхын түлөө тэмсэлдээ, өөрынгөө революцийн туйлалтануудые хамгаалха хэрэгтэ Афганистан совет арадай дэмжэлгэдэ хүртэхэ байhандаа саашадаашье найдажа болохо байна.

Нүхэр Кармалиин ба хүндэтэ афган бүхы айлшадай элүүр мэндэ ябахын түлөө!

Советскэ Союз ба Афганистанай Демократическа Республикын хоорондохи аха дүүгэй хани барисаанай, харилсаа холбооной түлөө!

Бата бэхи эб найрамдалай ба дэлхэй дээрэхи бүхы гүрэнүүдэй хоорондохи тэгшэ эрхэтэй харилсаануудай түлөө хундага үргэхые дурадханаб.

* * *

Б. Кармаль харюугай үгэ хэлэhэн байна.

НҮХЭР Б. КАРМАЛИИН ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

Нүхэдэ нүхэр Леонид И. Брежнев!

Нүхэдэ нүхэдүүд, ханинар!

Ямаршье Москвада үнэн зүрхэн, нүхэд ёhоор хүндэтэй, угтаhанайтнай түлөө, энэ нэрэ дээрэ. мүн манай ороной нэрэ дээрэ эндэ ирэгэн халуун дулаан. Хани барисаанай үгэнүүдэй өөрынгөө зүрhөө болон ороной хамта ябаhан нүхэдэй hөө үнэн зүрхэнэй hанаашалhан хүргэхыемни зүбшөогыт.

Советскэ Союзда хани ёhоной албанай хэрэгээр ерэhэн уриhан үшар хаhан революцийтай ба арадтай В. И. Ленинэй үүсхэ ороной аха дүүгэй интернациональна hанал hаналаа байhанай эгээл дээрэ үршэ жэшээ. мүн Советскэ Союзай болон демократическа, революционно Афганистанай арадуудай хоорондохи таhаршагүй, агуу үйсэд дүүрэн шэнэ түхэ хани барисаае саашадань hижүүлхэ ба хүгжөөлгэ Афганистанай анхарал ороллогшонор, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, тушаалта бусад хүнүүд байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев сайлалга дээрэ үгэ хэлэhэн байна.

Энэ хадаа түгшүүрилтэ байдал тэрэ хэбээрнь байлгахын тулада, өөрынгөө милитарис эдэбхиие дэлгэрүүлхын тулада тэдээндэ хэрэгтэй юм.

Гурбадахи оронуудта ба тэдэнэй аша туhада эсэргүү шэглүүлэгдэhэн ямаршье hанаашалганууд Афганистандашье, Советскэ Союздашье үгы гэжэ hайн мэдэжэ байгаад, Афганистанда хүргэдэг Советүүдэй туhаламжа хадаа:

афган революцида эсэргүү сэрэгэй булимтаралгые болюулха, афган ажал хэрэгүүдтэ али бүхы түхэлэй империалис хамааралсалгые болюулха гэhэн имагтал нэгэ зорилготой гэжэ hайнаар мэдэжэ байгаад, тэдэнэр худал хуурмагаар хардадаг байха юм.

Мүнөө Афганистандахи байдалай гуримшуулагдажа, ажабайдалай гэмгүй hайн хэм хэмдээ удаа дараалан орожо байhанда бидэ баяртайбди. Тиимэшье байха ёhотой. Гэбэшье гадаадаhаа хэгдэдэг зэбсэгтэ добтолгонууд, гадаадын хүсэнүүдэй зүгhөө дотоодын контрреволюциие дэмжэлгэ үшөөл үргэлжэлүүлэгдэhээр.

Хорото hүйдхэлэй түсэбүүдэй бүтэхэгүй гэжэ Афганистанай Демократическа Республикада гараа хүргэдэг хүсэнүүдэй ойлгохо сагынь тулажа ерэнхэй. Афганистанда боложо байгаа революционно хүгжэлтэ диилдэшэгүй. Афган арадые, тэрэнэй правительствые Советскэ Союз, бусад социалис гүрэнүүд, бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүд дэмжэдэг, тэдээнтэй hаналаа нэгэдэдэг гээшэ.

Манай хоёр гүрэнэй аюулгүй байдалай аша туhые бидэ хатуу зоригтойгоор сахихабди, совет-афган договорой ба ООН-ой Уставай ёhоор афган арадай үмэнэ, нүхэр Бабрак Кармаль түрүүтэй тэрэнэй правительствын үмэнэ өөhэдынгөө интернациональна уялгые дүүргэхэбди.

Афганистан тушаа уласхоорондын хархис этэгээдүүдэй гаргадаг хорото аашанууд болон hүйдхэлые элишэлхэ зуураа, дэлхэйн энэ райондохи байдалые бүрин гуримшуулхын тулада али бүхы юумэ хэхэ шухала.

Тэрээн тээшэ дабшаха зам майн 14-дэ Афганистанай правительствын хэhэн мэдүүлгэ дотор үнэн зүбөөр хараалагданхай. Энэ хадаа тодорхой hонор, бодото бүтэмжэтэй программа мүн. Танай хүршэ Пакистантай үгэсэ ойлголсолгые туйлаха гээшэ тэрэнэй шухала зүйлынь мүн болоно.

Бодото дээрэнь хэлэбэл, энэ орон Вашингтон ба Пекинэй үүдхэhэн зохидгүй муухай ябуулгада хабаадуулагдаhан байшоо. Афганистантай тогтоohон түгшүүрилтэ байдалhаа тэрэ юушье шүүбэрилээгүй, шүүбэрилхэшьегүй. Афганистанда эсэргүү ябуулгада дуратай, дурагүйшье hаа хабаададаг бусад заримашуул тухай мүн иигэжэ хэлэлтэй.

Афганистанай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха, мүн өөрынгөө ажабайдал хайшан гээд байгуулхаб, ямар правительстватай байхаб гэжэ тэрэнэй арадта баадхаха гэhэн hэдэлгэнүүдэй аша үрэгүй байhые бүгэдэн ойлгохо бээ гэжэ найдаха байнабди.

Хүндэтэ афган ханинар!

СССР-тэ ерэжэ танай хэhэн айлшалга — манай партинуудай, оронуудай, арадуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ болоhон шухала үйлэ хэрэг мүн.

Бидэ Афганистанай Демократическа Республикын гадаадын политикада, ямаршье бүлэглэллэ хабаададаггүй ороной баримталдаг хараа бодолдо хүндэтэйгөөр ханданабди.

Шэнэ общество байгуулхын түлөө тэмсэлдээ, өөрынгөө революцийн туйлалтануудые хамгаалха хэрэгтэ Афганистан совет арадай дэмжэлгэдэ хүртэхэ байhандаа саашадаашье найдажа болохо байна.

Нүхэр Кармалиин ба хүндэтэ афган бүхы айлшадай элүүр мэндэ ябахын түлөө!

Советскэ Союз ба Афганистанай Демократическа Республикын хоорондохи аха дүүгэй хани барисаанай, харилсаа холбооной түлөө!

Бата бэхи эб найрамдалай ба дэлхэй дээрэхи бүхы гүрэнүүдэй хоорондохи тэгшэ эрхэтэй харилсаануудай түлөө хундага үргэхые дурадханаб.

* * *

Б. Кармаль харюугай үгэ хэлэhэн байна.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй hҮРГҮУЛИИН ГАБЬЯАТА БАГША» ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлэй талаар габьяатай байhанайнь түлөө нимэ хүнүүдтэ **«РСФСР-эй hүргуулиин габьяата багша»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Андрсева Полина Ивановнада — Прибайкалиин районой Түрхын юрэнхы эрдэмэй дунда hүргуулиин багша.

Бальжинимаев Цырен Цыреторовичтэ — арадай депутадуудай Загарайн районно Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй арадай гэгээрэлэй таhагые даагша.

Миронова Дарья Петровнада — Баунтын районой Багдаринай интернат дунда hүргуулиин багша.

Мункин Виктор Санжимытыповичтэ — Хэжэнгын районой Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Хэжэнгын юрэнхы эрдэмэй дунда hүргуулиин багша.

Рещикова Зоя Ивановнада — Кабанскын районой Сэлэнгын юрэнхы эрдэмэй 1-дэхи дунда hүргуулиин hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин талаар директорэй орлогшо

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1980 оной октябриин 16.

БЕЛОРУССИИН КОМПАРТИИН Ц К-гай ПЛЕНУМ

МИНСК. (ТАСС). Белоруссиин Компартиин ЦК-гай пленум октябриин 16-да боложо, эмхидхэлэй асуудалые хараажа үзэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлhэн Тихон Яковлевич Киселев Белоруссиин Компартиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретаряар hунгагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаhан байна.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

АМЖАЛТА БИИ, ДУТАГДАЛШЬЕ ОЛОН

Һүүлэй үедэ Улаан-Удын районой Сотниковой шубуунай фабрика тухай нилээд дулаан үгэнүүд хэлэгдэдэг болонхой. Үйлэдбэриэ мүнөө үеын промышленна үндэһэ һуури дээрэ хүгжөөжэ, жэлһээ жэлдэ гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Тус фабрика 1979 онойнгоо социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа һэн.

—Партиин XXV съездын болон КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд манай фабрикын коллективые бухы совет арадтай адли ажалай шэнэ туйлалтануудта зоригжуулаа, — гээд, партбюрогой секретарь В. И. Якушевич тоосоото элидхэл соогоо хэлэбэ.

Энээнииень иимэ тоо, баримтанууд гэршэлнэ. Фабрикын коллектив байгша оной апрель һарада үндэгэ, шубуунай мяха үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлһэн байна. Тиихэдээ үндэгэ абалгые юһэдэхи табан жэлэйхиһээ 1,7 дахин дээшэлүүлжэ шадаа. Тахяагай тоо толгой эрид олошорно.

Энэ хадаа партийна организациин ниитэ-политическэ, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдагые гэршэлнэ бшуу. Тэрэ бухы хүдэлмэришэдөө партиин XXV съездын заабари, социально-экономическа болон үйлэдбэриин зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ элсүүлнэ. Олонхи коммунистнууд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, коллектив дотороо эршэтэ ажалай ошо бадаруулжа байдаг.

Элидхэлшэ болон суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд социалис мүрысөөн хадаа партийна организациин ябуулдаг политическэ хүдэлмэриин гол шухала шэгнэлүүдэй нэгэн гэжэ тэмдэглээ. «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор үгтахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой гараһанай удаа мүрысөөнэй удха, тэрэнэй үүргэ улам дээшэлээ бшуу. Тиимэһээ хүдэлмэришэн бүхэн урдаа абаһан социалис уялгануудаа дахин хаража, арга боломжоёо тооложо, зүбшэжэ үзөөд, тэрэнээ дээшэлүүлнэ. Энээнэй ашаар фабрикын коллектив КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр болотор бухыдөө 50 миллион үндэгэ, 5670 центнер мяха үйлэдбэрилхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байна.

Шубуушадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ коммунист Ф. А. Имековэй звено түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор 5281 мянган үндэгэ суглуулха ёһотой аад, октябриин нэгэнэй дүнгөөр 5720 мянган үндэгэ суглуулаад байна. Тиихэдэ партиин гэшүүндэ кандидат В. В. Маслаков баһал һайнаар ажаллажа, түрэл партиингаа съездые шэнэ амжалтануудаар үгтахаар бэлдэжэ байнхай.

Элидхэлшэ, шубуушадай бригадын бригадир Н. В. Шубина болон бусад үгэ хэлэхэдээ, эдэ бухы амжалтанууднай ажалай журам, эмхидхэл һайжаруулһанай ашаар туйлагдаа гээд тэмдэглэһэн байна. Фабрикын партийна организациин хадаа коммунистнууд болон бухы хүдэлмэришэдэйнгөө үзэл сурталай-политическэ, экономическа мэдэсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Бухы мэргэжэлтэд болон бригадирнар партийна һуралсалай теоретическэ семинарта ябажа, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудална. Энэ семинарые бэрхэ пропагандист, коммунист В. И. Котлыков хүтэлбэрилдэг юм. Нүгөөдэ экономическа болон комсомолой кружогуудые мүн лэ коммунистнууд ударидана.

Фабрикын агитаторнууд болон политинформаторнууд эдэбхитэй һайнаар хүдэлнэ. Эндэ политүдэрнүүд заншалта болонхой. Партбюро, тэрэнэй методическа совет энэ үдэртэ фабрикынгаа ажал хэрэгүүдые бултыень шэнжэлжэ, хүдэлмэриин дүнгүүдые гаргаад байдаг. Тиигэжэ агитатор болон политинформаторнууд коллектив дотороо, хүн зоной ажаһуудаг газарта элдэб хөөрэлдөө эмхидхэхдээ, тэдэнээ коллективэйнгээ ажал хэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор үнгэргэнэ.

Тоосоото элидхэл соо фабрикын партийна организациин хүдэлмэри дүүрэнээр харуулагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье шүүмжэлэл ехэ бага байба. Элидхэлшэ бии байгаа дутуу дунданууд тухайгаа миин хэлээд лэ гарашоо. Тэдэнние гүнэгыгөөр шэнжэлжэ, шалтагаанниень олохо, элирүүлхэ, тэдэнние яажа усадхаха тухай огто хэлээгүй байха юм. Тэрэшэлэн партийна организациин хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд бии.

Нэгэ иимэ жэшээ абажа харая. Фабрикада бүхыдөө табан цеха мэдэгдэнэ. Тэдэнэй дунда һайн һайхан ажал хэрэгүүдээрээ суурхаһан залуушуул олон. Гэхэтэй хамта энэ ехэ коллективэй партийна организацида оройдоол 39 коммунист тоологдоно. Тэдэнэймнай 12 коммунистнь пенсионернүүд. Байгша ондо парторгэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, коммунист Н. П. Пескова ямаршье эдэбхи үүсхэлгүйгөөр ажаллахаһаа гадна, партийна суглааануудтаа үсөөн ерэнэ. Тэрээндэ хэды хэлэгдэһэн, эзэмшье тохогдоһон байха. Тезд энээнһээ үрын гараһан юумэн харагдадаггүй. Энэ талаар үнгэрһэн тоосоото һунгалтын суглаан дээрэһээ ажаглалта хэжэ болоно. Суглаан дээрэ оройдоол жиирэй хоёр коммунист үгэ хэлээ. Энэ хадаа бэшэ жиирэй коммунистнуудай эдэбхигүйе, тэдэнэй ажал хэрэгүүдэйнгээ түлөө һанаагаа ехээр зободоггүйе гэршэлнэ бшуу.

Гэхэтэй хамта үгэ хэлэһэн коммунистнууд бии байгаа дутуу дундануудта ехэ анхарал хандуулаа. Тэдэнэр партийна суглаанууд дээрэ абтаһан тогтоолнуудай дүүргэлтые хинан шалгаха хүдэлмэриин муу байһан тухай хэлээ. Энээнһээ боложо олон суглаан дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүд бэелүүлэгдэнэгүй, миин саарһан дээрэ үлэшэнэ. Партбюро партийна суглаан дээрэ урда суглаанда абтаһан шиидхэбэринүүдэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай элидхэдэггүй, коммунистнуудай даабаряа дүүргэлтэ хинан шалгаха хэрэг баһал һула. Үйлэдбэриин участогууд дээрэ партийна бүлэгүүд эмхидхэгдээгүй байһаар.

—Үйлэдбэриин ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партийна организаци шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ ёһотой, — гээд, харуулнан Т. Т. Митруев хэлэбэ. — Хүдэлмэришэд ажалай һүүлээр байра соохи электрын эльшэ унтараангүй ябашана. Тезд манай эдэ олон цехүүд соо хэдэн зуун ехэнүүд лаампанууд носоно гээшэб. Эдэниие хэрэггүй сагтань унтараагаад байбал, ыды ехэ электрын эльшэ алмаха байна гээшэбибди. Зарим цехүүдэй оньһон түхеэрэлгэ муугаар хүдэлнэ. Тааруугаар заһабарилагданагүй. Энээнһээ боложо, үндэгэн тэһэрнэ, абтангүй үлэшэнэ. Би үдэшэндөө цех бүриһөө 5—6 үндэгэ олодогби. Харин манай фабрикада 40 гаран цех бии. Хэды олон үндэгэн үлэнэ, хаягдана гээшэб, —гэбэ.

Эндэ продукциин шанар шалгажа байха эрхэтэй тусхай партийна комисси эмхидхэгдэнхэй юм. Тэрэ продукциин шанар һайжаруулха талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулбашье, үшөөл һайн дүн туйланагүй. Гүрэндэ туранхай мяхан тушаагдана. Олон үндэгэн тэһэрнэ, хэрэглэгшэдтэ муухайгаар эльгээгдэнэ. Гадна олон үндэгэн доогуур сортоор тушаагдана. Энээн тухай фабрикын директор А. Я. Соколов дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

—Энэ тоосоото һунгалтын суглаанда хабаадажа, үгэ хэлэһэн арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ю. Б. Цыренжапов партийна организациин хүдэлмэри шүүмжэлхы ёһоор хараха гадна, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудыень заа-һан байна.

Тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ абтаһан тогтоол дотор үйлэдбэриэ улам хугжөөхэ, КПСС-эй XXVI съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар үгтаха талаар хэмжээнүүд хараалагдаа. Партийна организациин хүдэлмэри һайжаруулха талаар эндэ хэлэгдэһэн дурадхал болон шүүмжэлхы ажаглалтанууд шэнэ-эр һунгагдаһан партбюрогой хиналта доро абтаба. Партбюрогой секретарэар В. И. Якушевич дахинаа һунгагдаба.

М. САНДАНОВ.

Улаан-Удын гортопой коллектив арбадахи табан жэлэйнгээ даабари байгша оной сентябрь соо бэелүүлһэн хайгаа элидхээ һэн. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ Захар Агнаев, Пётр Воробьев, Иван Зубрецкий, бусад шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зургаадахи разрядай токарь И. Зубрецкий ажал дээрээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЖЭЛЭЙ ЭХИНҺЭЭ УРАГШАТАЙГААР

Улаан-Удын локомотив ватон-заһабарилгын заводто КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор үгтахын түлөө социалис мүрысөө үүсхэгшэдэй нэгэн—зэд шудхалгын цехэй коллектив өөрынгөө урдань абаһан социалис уялгануудые шэнэлжэ, СССР-эй Конституциин үдэр болотор арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхээр шиидэһэн юм. Зэд шудхагшад үгэдөө хүрөө. Табан жэлэйнь түсэб болзорһоо холо үрид сентябриин 25-да дүүргэгдэһэн байна. Тиигэжэ жэлэй эхинһээ 180 тоннохоо дээшэ үнгэтэ металл хайлуулаа гээшэ.

Цех доторхи социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ комунист мастер Д. Г. Ламоновай халаанай коллектив дабшана. Энэ халаанда Б. Федотовскиин ударидаг гэтэ металл шудхагшадай тэй эетэй бригада гол тулганнинь болодог. Тус бригадын шудхалааша Ф. Ф. Галов арадай үргэн хэрэгжын зүйлнүүдые бүтээ цехэй захилаар «Баяр» гэжэ вафельницын хэсэгэ эрхим һайнаар шудхана.

В. БАГОНИН.

СЕМИНАР БОЛОБО

КПСС-эй Захааминай райком партийна, комсомолой болон экономическа һуралсалай пропагандистнарай семинар үнгэргэбэ.

«Мүнөө үеын үзэл сурталай тэмсэлэй зарим тэды асуудалнууд» гэһэн элидхэлые КПСС-эй райкомой секретарь И. Е. Григорьев хээ. Тиихэдэ партийн райкомой агитаци ба пропагандын таһагые даагшын орлогшо С. А. Тармаева һуралсалай үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд болон энэ жэлэй зорилгонууд тухай хөөрэһэн байна.

Тэрэшэлэн Зэдын комбинадай парткомой партбюрогой даагша В. П. Кочелева түрүүшын хэшээлнүүдые яажа үнгэргэхэ тухай хөөрэжэ үгөө. Эндэ сугларагшад секциннүүдтэ хубаажа, дүй дуршэлөө халан абалсаһан байха юм. Семинарай түгэсхэлдэ районой эрхим пропагандистнарта КПСС-эй обком болон райкомой Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Г. БАДМАЕВ.

КУИБЫШЕВСКА ОБЛАСТЬ. Октябриин 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Сызранска нефть буйлуулдаг заводой «Парекс» гэжэ шэнэ комплексдо хабсаралгын хүдэлмэриинүүд түгэсхэгдэжэ байна. ГДР-эй мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар бодхоогдожо байгаа энэ комплекс шэнгэн парафин үйлэдбэрилхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Парекс» гэжэ комплекс.

ТАСС-ай фотохроника.

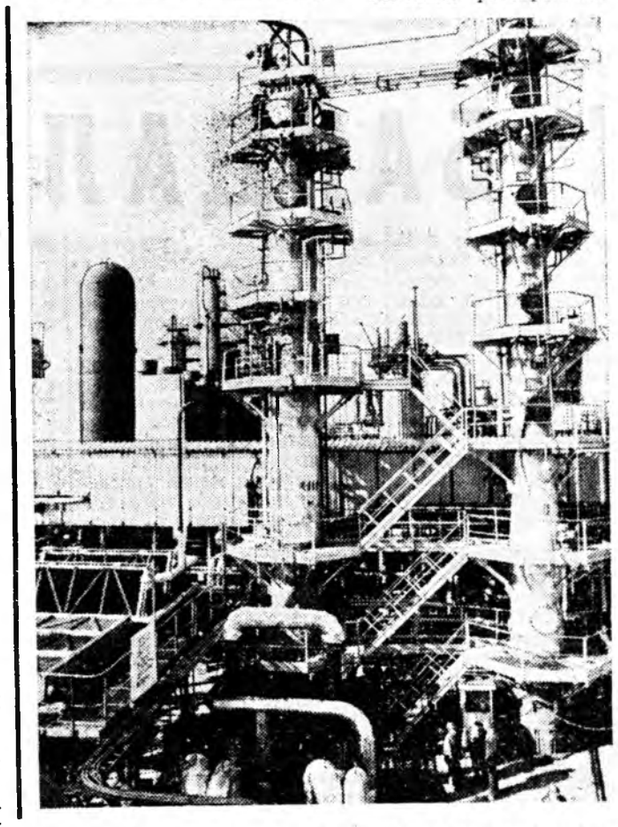

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

НҮХЭДЭЙ НАЙДАЛ

Гурбан жэлэй саада тээ Хилганын колхоздо иимэ ушар болоһон юм. Тиихэдэ ажахыда һая «К-700» түхэлэй шэнэ трактор асарагдаад байгаа. Энэ тракторые «ДТ» ба «Беларусь» тракторнуудтай жэшээлхын аргагүй ааб даа. «К-700» трактор орёо оньһон техникэ бшуу.

Тиимэһээ энэ трактор тусхай курсануудые дүүргэһэн, мэргэжэл шадабари ехэтэй механизаторнуудта найдагдажа үгтэдэг гээшэ. Тиимэһээ колхозой правлениин конторо соо энэ трактор хэндэ даалгахада таарамжатай байһан тухай хөөрэлдөөн боложо байгаа бэлэй. Тезд ажахы дотор дуршэл шадабаритай бэрхэ механизаторнууд олон ха юм. Хэндэнь үгэхэб?

— Энэ трактораа Гомбоевто найдаа һаамнай яаха юм? Хүдэлмэришэ хүбүүн, нарин нягта, техникэ һайн мэдэдэг. Тэрээндэ найдажа болохоор лэ даа, — гэжэ колхозой ахамад инженер нүхэр Базаров дурадхал оруулба.

—Энэ тракторые тэрэшни һайн мэдэхэ юм гү? Тэрэш «ДТ» гү, али «Беларусь» түхэлэй трактортал хүдэлдэг ха юм, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Б. Б. Ринчинов хэлэбэ.

— «К-700» түхэлэй трактор жолоодохо тусхай курса дүүргэһэн хүн. Тиимэһээ энэ машина тэрэ һайн мэдэхэ даа. Анатолий манай этигэл найдабариие ажал дээрээ харуулхал байха, — гэжэ колхозой ахамад агроном Ч. Р. Доржиев түрүүшын дурадхал дэмжэбэ.

Нигэжэ энэ трактор гурбан жэлэй саада тээ комсомол хүбүүн Анатолий Гомбоевто даалгагдаа бэлэй. Тезд энэ залуу нүхэр юун дээрэһээ, ямар габьяатай байһандаа колхозой правлениин гэшүүдэй, хамта ажалладаг механизаторнуудайнгаа найдабарида хүртөө гээшэб?

Энэ асуудалда нэгэ-хоёр үгөөр харюусахань бэрхэтэй. Суггаа хүдэлдэг зонойнгоо этигэл найдабарида хүрэхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Хүнүүд хүнэй һайнние, муу талыень абаһаар ойлгоодхидог. Зариман ажалдаа яһала бэрхэ аад, үлүү үгэтэй гү, али һайрхуу, дээрэлхүү зантай байха.

Хилгана нютагай хүн зон Анатолие һайн мэдэхэ юм. Эндэ түрэһэн, ехэ болоһон, дунда һургуули дүүргэһэн намтартай. Тэрэ сэрэгэй албанһаа бусажа ерэһээр олон юумэ бодонгүй, маргангүй түрэл колхоздоо үлэхэ гэжэ шиидээ бэлэй. Урда тээнь энэ хүбүүн ажахыдаа механизаторраар хүдэлһэн байгаа бшуу. Толя багаһаа наашаа юундэшьеб даа техникэдэ дурлажа эхилһэн юм. Үшөө һургуулида һуража байхадаа, тэрэ элдэб янзын трактор нуудые жолоодожо һураһан.

Тээмэндэ намар бидэ Анатолитой үглөөгүүр эртэ ажахын МТМ-гэй хашаа соо уулзаа бэлэйбди. Тэрэ үглөөгүүр бороо орожо, бүрхэг буруулган үдэр һэн. Һуниндөө бороо ехээр орожо хоноод, газаа шабар шабха. Хүйтөөр һалхилна. Нүхэрни үглөөгүүр тракторайнгаа дэргэдэ энэ тэрэ юумыень шалгажа, аршажа, тоһодожо, сүлөөгүй байба.

— Нэгэ заахан техническэ харууһалга хэбэб. Саг болзор соонь ходо ингэжэ хаража, шалгажа, техническэ харууһалга хэжэ байгаагүй һаа, техникэ эбдэршэхэдөө болохо. Энэмнай тон орёо, нарин машина гээшэ, — гэжэ хүбүүн хэлэнэ.

Анатолий тиихэдэ намарай паар «КПШ-9» түхэлэй агрегадаар элдүүрилжэ байгаа. Механизатор нормын ёһоор халаанай туршада 28 гектар газар элдүүрилхэ байһан аад, энээнээ 35—40 гектарта хүргэнэ гэжэ колхозой ахамад инженер З. Б. Базаров манда урда тээнь дуулгаһан юм.

Иимэ ехэ хура бороогой һүүлээр «КПШ-9» түхэлэй агрегаднай ябажа шадаха гээшэ гү? — гэжэ ахамад агроном Ч. Р. Доржиев һанаата болонгёор дуугарна.

— Ябуулжал туршаха гүбди даа. Поли дээрэ гараад мэдэнэ аабзабди. Мүнөөш намарай паар хахалалгада үдэр, час бүхэн үнэтэй байна гээшэ ааб даа. Нэгэшье үдэр гээхэмнай хайратайл — гэжэ Анатолий харюусаха зуураа, гараа сэбэрлэнэ.

Мүнөө Хилганын колхозой тарялан дээрэ ургаса хуряалга дүүрэнхэй. Эндэхи механизаторнууд мүнөө жэлдэ ган гасуурай болобошье һаань, гектарһаа дунда зэргээр табан центнер шэнисэ, 8 центнер обёос хуряаба. Таряа хуряалга дээрэ механизаторнууд Владимир Цыдыпов, Анатолий Гомбоев, Радна Галданов, Анатолий Цыциков болон бусад шалгараа.

Анатолий Гомбоев сеялкэ шэрэжэ гү, али газар хахалжа, хабаададаг. Һүүлээрнь механизатор техникэ заһабарилжа, садаг юм. Тэрэнэй удаа хуряалга эхилнэ. Механизаторнууд һаянай намаар хахалалгые дүүрэ-байна.

—Мүнөө тэрэ бэрхэ трактурист Пурбо Цыренов ажаллана. Пурбо һанаа КПСС-эй гэшүүндэ кандидат болоо юм. Харин Анатолий мүнөө жэлдэ партиин гэшүүн дэ абтаа. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, энэмнай партийна гишүүн паж гээшэ. Тиимэһээ тэдэ-тэдээндэ ехэ эрилтэ табиг ехэтэ найдадаг гээшэбди. Тэдэндэ хүшэр сагта хэрэг харюусалгатай ажал даалгаха ушарнууд болодог, тэрэжэ ахамад агроном Ч. Р. Доржиев хөөрэнэ.

Коммунист нүхэр Гомбоев өөрынгөө трактораараа хэ ажалайнгаа табан жэлдэ түсэбые үнгэрһэн жэлэй бар дүүргэһэн юм. Мүнөө энэ нүхэрнай арбан нэгэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбөөр ажаллана. Ажаллуу механизатор ажалай амжалтануудые Коммунистическэ партиин XXVI съездэй рюуланхай.

Хоёр жэлэй саада Анатолий Бадмаевич боевто «Буряадай АССР-эй габьяата механизатор» һэн хүндэтэ нэрэ зэргэ гогдоо бэлэй. Энэ нэрэ-гэ ВЛКСМ-эй 60 жэлэй баярай жэлдэ Анатолий олгогдоһон байна.

Хүдөөгэй залуу механизатор, ёһотойл мүнөө хүн нигэжэ ажаллана, һууна. Хүн зонойнгоо гэл найдабарида хүрэ-Нютаг зондоо хүндэтэй на.

Г. РИНЧИН.

Баргажанай район.

Совет орон дотор

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ҮРГАСЫН ҮНДЭЬЭ ҺУУРИ ТАБИНА

КИЕВ. Агууехэ Октябриин 63 жэлэй ойн хүндэлэлдэ мүрысөө дэлгэрүүлжэ, Украинын механизаторнууд намарай паар улам эршэмтэйгээр хахалжа байна. Наймадахи миллион гектарта гэхэ гү, али ерэхэ жэлэй хабарай тарилгын бухы талмайн хахад хубида энэ хүдэлмэри хэгдэбэ. Мүнөө сүүдхэ соо республика дотор 300—350 мянган гектар газар элдүүрилэгдэнэ.

Хэдэн мянган тракторист газар тарялангаа шадамар бэрхээр элдүүрилдэг байһаная харуулба. Киевскэ областиин Ставищенска районой «Авангард» колхозой механизаторнууд И. Ясинский болон А. Филатов вахтова арга хэрэглээ. Эдэнэр бэе бэеэ һэлгэн хүдэлхэдөө, ДТ-75 трактораар халаанайнгаа даабариие 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

Харьковска областиин ажахынуудай трактористнууд ипатовайхидай аргаар, бушуу түргөөр хүдэлнэ. Ажахынууд хоорондын 106 отряд эндэ хүдэлдэг юм. Агрегат бүхэн үдэрэйнгөө даабариие нилээд үлүүлнэ. Ворошиловградска болон Донецкэ областьнуудай ажахынуудта саг үргэлжэ хүдэлдэг нимэ отрядууд эмхидхэгдэн байгуулагданхай. Энэ 100-най 70 гектартань хүрьһэн һайнаар элдүүрилэгдээ.

Мэргэжэлтэд, механизаторнууд газар тарялангай үрэжэл һайжаруулха тухайда анхаралаа хандуулна. Саахарай свеклын тариглаха талмай дээрэ шухала хэрэгтэй нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүд оруулагдана. Нара һалхинһаа нурадаг газарта хүрьһэ хамгаалгын аргаар хахалалга хэгдэнэ. Олонхи колхоз, совхозуудта шаблаагүй анзаһаар газар хахалагдана.

НЭЭМЭЛ АРГААР...

СУЛЮКТА (Киргизэй ССР). Киргизэй горнягууд эгээл үнэгүй—нээмэл аргаар нүүрһэехээр малтажа абана. Дунда Азидахи эгээл ехэ уурхай эндэ хүдэлжэ эхилбэ. Тус уурхайн шулуу нүүрһэнэй хэбтэшэ газарай нюруу-һаа оройдоол 10—15 метртэ оршодог юм. Жэл бүри шэнэ уурхай хахад миллион шахуу тонно түлишэ үгэхэ байна.

Мүнөө үедэ республика дотор малтагдадаг нүүрһэнэй гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүниинь нээмэл аргаар абтана. Бүтээсэ ехэтэй техникэ: 100 кубометр хүрэтэр хэмжээнэй шанагатай экскаваторнууд, схэ ашаа тээдэг автомобильнууд эндэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг.

Киргизэй горнягууд ажалай түрүү арга үргэнөөр хэрэглэн, шулуу нүүрһэ ехээр малтажа, республикынгаа эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангахаһаа гадна, нүүрһэ Казахстанда, Узбекистанда, Таджикистанда, Туркменидэ эльгээдэг юм.

УРАН ЗОХЁОЛОЙ ҮДЭРНҮҮД

МОСКВА. Уран зохёолой үдэрнүүд Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводто эхилбэ. Нинслэл хотын уран зохёолшод энэ томо ехэ предприятиин коллективтэй хамтаржа. КПСС-эй XXVI съездэд зорюулагдаһан тус һайндэртэ бэлдэжэ байна. Шэнэ зохёолнуудые зүбшэн хэлсэлгэ, мэдээжэ прозаигууд болон поэдуудтэй уулзалганууд, А. М. Горькиин нэрэмжэтэ заводой уран зохёолой нэгэдэлэй зохёохы тоосоон тэрэнэй программада ороно. 1929 ондо эмхидхэгдэһэн тус нэгэдэл Москвада тусхай мэргэжэлгүй уран зохёолшодой түрүүшын нэгэдэл болоо һэн. Мүнөө хүдэлмэришэн зохёолшодой эмхиннүүд ороной-мнай нинслэл хотын томо ехэ предприяти бүхэндэ эмхидхэгдэнхэй.

ИСКУССТВЫН БА ХАНИ БАРИСААНАЙ ФЕСТИВАЛЬ

ЙОШКАР-ОЛА. Марийн АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Йошкар-Олада нээгдэһэн искусствын фестиваль совет арадуудай хани барисаанай ба аха нүхэсэлэй һайндэр болобо. Москвагай, Ленинградай, мүн ороной бусад хото городуудай алдар суута хүгжэмтэ коллективүүд автономито республикын ажалшадта айлшаар ерээ. Н. Н. Осиповой нэрэмжэтэ Гүрэнэй ород арадай оркестр, Д. Покровскиин хүтэлбэрилдэг арадай аман зохёолой ансамбль, Казахай ССР-эй дуу, хатарай ансамбль, эстрадын ба вокально-инструментальна ансамбльнууд эдэнэй тоодо ороно. Дуушад — СССР-эй арадай артистка Л. Зыкина, ССР Союзай Ехэ театрай солистнууд А. Ведерников, А. Эйзен, кино болон эстрадын элитэ мэдээжэ артистнууд эндэ ерэбэ.

Фестивальда хабаадагшад Йошкар-Олагай Соёлой ордоннууд болон клубууд соо. автономито республикын районуудта ажалшадтай уулзажа, бэлиг шадабаритайгаа танилсуулха байна.

ХАДАТА НЮТАГУУДТА КОНЦЕРТНУУД ТАБИГДАНА

Черкесск хотодо байгуулагдаһан гүрэнэй филармониин уран мэргэжэлтэдэй коллективүүд Хойто-Кавказай хадата нютагуудаар гастрольдо гаранхай.

«Эльбрус» ба «Крокус» гэжэ залуушуулай дуу, хатарай ансамбльнууд концертын бүлэгүүдэй бүридэлдэ оролсоно. Черкесүүдэй, абазинуудай, ногаецуудай, карачаевецуудай үндэһэн аялга хугжэм репертуартань гол һуури эзэлдэг. Филармониде лектори хүдэлдэг болонхой. Хадата нютагуудай аялгадуу, хугжэмэй, мүн классикын, мүнөөнэй композиторнуудай зохёолнуудые хүн зоной дунда дэлгэрүүлхэ гээшэ тэрэнэй зорилго мүн.

Черкесск.

АЖАХЫ ЭРХИЛЭЛГЫН ГУРИМ ЁҺО

Мүнөө үедэ түлишэ болон түүхэй эдүүдые нэмэжэ үйлэдбэрилэн абахын орондо тэдэние гамтайгаар, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэбэл, нилээд үрэ ехэтэй байха болоно. Тооложо үзөөд байхада, мүнөө бэелүүлэгдэжэ байһан табан жэлдэ түлишэ болон түүхэй эдүүдэй гаргашые нэгэхэн процентээр хоорогоод байбал, жэл соо дунда зэргээр капитальна хүдэлмэридэ һомолологоһоо 30 миллиард түхэриг мүнгэ арьбалха арга олдохо байна. Хэрбээ ороноймнай промышленностиин арьбалагдаһан материал болон электрын эльшэ хүсэн дээрэ недели соо оройдохоноо нэгэ час хүдэлөө гээшэ һаань, табан жэлэй туршада 60—70 миллиард түхэригэй продукци нэмэжэ үйлэдбэрилэгдэхэ болоно.

Нимэл хадаа экономикын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэ мүнөө айхабтар шухала болонхой. Ажахын органууд, ажалай коллективүүд, ажалшан бүхэн энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха зэргэтэй. «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр үгтахын түлөө социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай Тогтоол дотор үйлэдбэриин ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ, ажалай бүтээсые түргэдэхэ гэхэ мэтэ гол шухала зорилгонуудтай зэргэ арьбалта алмалтын гурим нягта наринаар сахихым түлөө гэмсэл үргэнөөр ябуулха зорилго табигдаһан байна.

АРЬБАЛАЛТА ХЭХЭ АРГА БОЛОМЖОНУУД

Арьбалалта, алмалтын гол шухалань юуб? «Харуу хатуу эзэндэл» адли юумэ багаар гаргашалха, материальна нөөсөөе хэрэглэнгүй, арьбадхажал байха гэжэ хэлэгдэнэ бэшэ ааб даа. Арьбалалта алмалта хэхэ гурим тухай хэлэхэ болоо һаа, бага хэмжээнэй түүхэй эд, түлишэ, электрын эльшэ хүсэ хэрэглэн, ехэ хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилжэ боломо гурим тухай хэлэгдэнэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Энэ хараа бодолой талаар арьбалалта алмалта гээшэ экономикодо шухала хэрэгтэй зүйл болоно.

Гэбэшье арьбалалта алмалта хадаа политическэ ойлгомжо мүн. Ниитын баялгые аршалан хамгаалга тушаа, ниитын ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ тушаа ажалшадай анхарал оролдолго хадаа манай гүрэнэй политическэ байгуулалтын бата бэхи үндэһэ һууринуудай нэгэн гэжэ В. И. Ленин харадаг байһан. «Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэридэг хүнүүдтэ ганса өөһэдтэнь бэшэ, тэдэнэй «дутынхидтэ» бэшэ, мүн «холыншье хүнүүдтэ», тодорхойлон хэлэбэл, бухы обществодо хүртэдэг **хилээмэнэй, нүүрһэнэй, түмэрэй,** бусад продуктнуудай нүүд бүхэшие химгадан хамгаалха гэжэ эрмэлэзэдэг **юрын хүдэлмэришэдэй** шэн зоригто оролдолгын, хүндэ хүшэр ажалые хубилган зайсуулдаг оролдолгын мүндэлэн дэлгэрһэн газарта коммунизм эхилдэг» гэжэ В. И. Ленин бэшэнэн байна.

Юумэндээ гамтай байха гээшэ ёһо заншалай, моральна шэнжэ шанар мүн. Юумэндээ гамтай байлга хадаа оронойнгоо баялигуудта ээн ёһоор хандаха мэдэрэл болоно. Тиимэ мэдэрэлтэй хүн гансахан өөрынгөө, хубиин юумые юунһээшье үлүүгээр сэгнээд, ниитын зөөридэ хайша хэрэгээр хандадаг, түүхэй эд ба материалнуудые, элшэ хүсэ ба түлишэ хэмһээ үлүүгээр гаргашалха ябадалда эбсэшэгүй байха зэргэтэй. Юумэндээ гамгүй байха, эд зооридоо ээн бусаар хандаха, гамгүйгөөр үрихэ ябадалтай тэмсэлгэ — совет хүнэй эрхын талаар оюун бодолой уялга мүн болоно. «Бидэндэ эгээл үнэтэй Эхэ оронойнгоо баялиг ба Эхэ шадалай аша туһада, манай арад зоной байдал һуудалай ба хугжэн һалбаралгын аша туһада бидэнэр арьбалалта алмалта хэнэбди» — гээд КПСС-эй XXV съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев заагаа һэн.

ГЭЭЛТЭ ХОРОЛТО ХААНА, ЮУНДЭ ХЭГДЭНЭБ?

Түлишьн, элшэ хүсэнэй баялигуудые абаад үзэе. Арбадахи табан жэлэй эхинһээ манайда 3 миллиард 300 миллион шахуу тонно нүүрһэн, 2,5 миллиардһаа дээшэ тонно нефть ба газай конденсат, нэгэ триллион 700 миллиард шахуу кубометр газ абтанхай. Электрын эльшэ хүсэ үйлэдбэрилгөөр бидэнэр 5,5 триллион киловатт-часта дүтэлэнхэйбди.

Түлишьн, энергетическэ комплексымнай хүсэн үргэн далайсатайгаар, тогтууритайгаар, түргэн дабшасатайгаар хугжөөгдэжэ байна. Тиимэ байбашье һаань...

Нефтинн абтажа байһан олохон газарта, байгаалиин газай дүрэлгэнөө гал дүлэн үшөөл соробхилһоор. Теплоцентральнуудай соргонууд дээрэ үурал мананай мушхаран байхань харагдаһаар. Городууд болон худөө нютагуудай һуурин тосхонуудай гудамжануудта, албан зургааануудай кабинедүүдэй гэгээн сагаан үдэр дунда электрын лампочканууд носоогдохой байдаг. Нүүрһээр ашаглагдаһан поезднуудай хойноһоо хара тоһоной һуунагтажа ябахые харахан байхат.

Нигэжэ юумэндээ гамгүйгөөр хандаха ушарһаа ажахыдамнай ехэ гарза хохидол ушаруулагдана. Хахадсаагаа жэжэ нүүрһээр ашаалагдаһан вагон бүхэн мянган километр замда ябаад байхадаа нэгэ тонноор шэгнүүрээ гээдэг гэжэ тодорхойлогдонхой. Энэ баримтаар тооложо үзэхэдэ, жэл соо хэдэн арба миллион тонно нүүрһэн һалхинда үлеэгдэн хосорно. Предприятинуудта хуушаһан түхеэрэлгэнүүдэй хэрэглэгдэдэг дээрэһээ жэл соо арадаймнай ажахыда 8.5 миллиард кубометр газ ямаршье аша түнагүйгөөр агаарта тарана. Үшөө тиихэдэ металлургиин пеэшэнүүдтэ хэрэглэгдэһэн газые дахин ашаглаха хүдэлмэриин эмхидхэгдээдүй дээрэһээ 4.5 миллиард кубометр газ миил хаягдана.

Конструкционно айхабтар шухала материал — металл абаад үзэе. Манай орондо минута бүхэндэ 300 шахуу тонно булад хайлуулагдана, жэл соо — 150 миллион тонно. Дэлхэй дээрэ эгээл ехэ. Гэбэшье металл дутадана гэһэн үгэ хүүр гаражал байдаг. Ямар ушарһаа нимэ юумэн болоно гээшэб? Манай промышленностьда металл хэрэглэлгын коэффициент үндэр хэмжээндэ хүргэгдоодүй байһаар.

Ондоошье шалтагаанууд олон. Заримдаа хэрэгтэй зэргын прокадууд дутадана. Жэшээнь, нугалагдаһан һабаа түмэрэй дутададаггүй һаа, металлай гаргашые аяар 15 процентээр хороохо арга олдохо һэн. Тиихэдэ термическэ аргаар болбосоруулагдаһан прокат бага байһан зандаа. Энэ ушарһаа машина болон түхеэрэлгэнүүд хүндэ шэгнү

ХАНИ ЁhОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

(Түүхэсхэл. Эхниниинь 1-дэхи нүүрта).

Эб найрамдалай, хүгжэлтэй нюбжэлтын ба эрхэ сүлөөтэй хархис дайсад Советскэ Союз болон Афганистан туяа уhан далайдал мэтэ ехэ удалга гүрдэлгэ ба худал хүрмаг үгэнүүдые тараажа ядаг бэлэй. Тэдэ Советскэ Союзай энэ hайн hайхан хэмжэлтэй ябуулгын шэнжэ шанартай хазагайруулха гэжэ бүхы талаараа оролдоhон, мүнөөдэ хүрэтэрөө оролдожо байнай. Нэгэ зарим хайхамсаргүй журналистнуудай, эн түрэнэй ба политическэ ерэлэн ажал ябуулагшадай ашин революци тухай, ма-ай парти ба гүрэн тухай, Советскэ Союзай аха дүү ниигой туhаламжа тухай хаяалагүй, худал хуурмаг ба хуурнүүдые тараахадань, эн гайхахаяа болинхойо. Манай парти, афган бүхэн патриотууд эдэ бүхы дайсай шаг шууяан болон проетарлай интернационализмтска хашхаралдаанууд заахашье айнагүй, хаа-ан тэрэндэнь харюу болгоhоондэгүй харгыгаар, ашингээ Эхэ ороной хүгжэлтэ дэбжэлтын ба аша туламжтай түлөө тэмсэлээ үргэлжэлхэ юм. Тэдэ ажалша ба афган арадай аша туламдангахын тула, революцин туйлатануудые арадай хамгаалхын тула, эб найрамдал, аюулгүй байдал, ардаг демократи болон хүгжэлтэ дэбжэлтэ бэхижүүлэхэ тула бүхы хүсэ шадалаа гаргаа юм. Тэдэ революцин замаар урагшаа бата ба дабшаха, Хятайгаар Ардын-гай гол ёhо гуримуудые, НДПА-гай ЦК-гай пленумуудэй болон ДРА-гай Советэй шиидхэбэринүүдэй дэрэгэ дээрэнь бэелүүлэхэ.

Ороной ажалшадай политическэ манлай болохо НДПА-гай шууд сэхэ хараа замаар урган хүгжэхэ ядалда тон ехэ анхарал хандуулнабди. Аха дүү нинуудай болон өөhэдынгөө дүй дүршэл хэрэглэн, ашин харгы замhаа манай ашин гараха ябадалда бинасс табиха ёhотойбди. Манай партие ёhотойл шуудхэлэй парти болгохын, Пакистанай ажалша арадай ашин эрмэлэлдэ харюусалгатэрэнэй ажабайдалай ашин эрилтэнүүдые хандаг парти болгохын тула ашин саг үргэлжэ хүдэлхэ хэрэгтэйби.

Өнөө үедэ ороной гүй байдал хангаха гэжэ ехэ удха шанартай болоно. Афган революцин дайсад хадаа алалта ашин, бандит ааша гаргалын, харгы дээрэ дээрмэлэлэ, тонолгын ябадалай, ашин терризмын онол аргаые хэрэглэнэ. Афганидаа эдэ районуудта ашин байдал, экономика болон социальна болон холбоонуудые эбдэхэ ашинүүдые гаргана. Революцин туйлатануудые Афганистанай арадай аша туhада хэрэглэлгэ мүн болоно. Тааруу зохид эрхэ байдалай тогтоhоной hүүлээр экономическа байгуулалтаяа үргэдхэхын тула хүсэ шадалаа бидэ гамнахагүйбди, экономическа түсэб болон проектнүүдые, соёлой ёhотой хубисхал бэелүүлжэ эхилхэбди. Эдэ бүгэдэ хадаа манай арадай ажабайдалда үндэhэн хубилалтануудые асарха байха. Саашадань Б. Карималь орон дые үгы хэнэ. Хүлhэншэдые татаха хэрэгтэ, мүн буу зэбсэг үзэлгэдөө мүнгэ зөөри гамнадаггүй США, Хитад болон энэ зүгэй хархис бусад хүсэнүүдэй туhаламжа тэдэ абадаг байна. Эдэ өзэрхэг түримхэй хүсэнүүд хадаа революцийн түүхэтэ хүгжэлтые тогтоохо гэжэ оролдоно ха юм. Тингэбэшье энэнь хэзээдэшье бүтэхэгүй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй өзэрхэг түримхэй хүсэл оролдолгонууд хадаа hайн hайхан байдал тээшэ дабшаhан ажалшадай харгы замые хэзээдэшье хаажа шадахагүй. Хүгжэлтэ дэбжэлтын үйлэ хэрэгүүдые hөөргэнь тэхэрюулжэ болохогүй. революцийн хэрэг илагдашагүй.

Манай партийн гол уг зорилго, үргэн олон арад зоной аша туhые хангаха хүсэлтэй манай революцийн уг зорилго гэхэдэ, арад зоной ажабайдалые hайжаруулха ябадал мүн болоно, — гэжэ үгэ хэлэгшэ саашань тэмдэглэбэ. Дэлхэй дээрэ эгээл гэгдэнги гүрэнүүдэй тоодо ородог манай ороной арад хадаа ниитын гэгдэнги харилсаануудай үлэгдэлнүүдые үгы хэhэй, экономическа ба соёл гэгээрэлэй талаар аймшагтай ехэ гэгдэлhээ, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалhаа, үбшэ хабшаhаа хахасаhай гэжэ бидэ хүсэнэбди. Илан мандаhанhаа хойшонхи түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, революци национально-демократическа программа болон уряа лозунгнуудые соносохоhон байна. Тэдэнь ажалша олоноор ехэ халуунаар дэмжэгдэhэн юм. Тингэбэшье алдуу болон хазагайруулга гаргаhанhаа залан сэхээр хандаагүй дээрэhээ боложо, илангаяа американ империализм түрүүтэй уласхоорондын империализмын, өзэрхэн зонхилхы Хитадай, энэ зүгэй хархис хүсэнүүдэй дэмжэлгэ туhаламжада хүртэдэг контрреволюцийн харата ябуулганууудай гэмээр манай революционно, научна үндэhэ баримтатай программа түрүүн хараалагдаhанайнгаа хэмжээгээр бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ шадагдаагүй. Үрдань буруу ябадалнуудай, үрбалта ба аюултай муухай үйлэ хэрэгүүдэй гаргагдадаг байгаашье hаань, мүнөө үедэ ажабайдалай номгон түни болоhоной ба ороной өлдэб районуудые контрреволюционернүүд—хүлhэншэдэй банданууд hаа сүлөөлhэнэй зэргээр национальна экономикын гүрэнэй, холимог ба үмсын секторнуудые түсэбэй ёhоор хүгжөөхэ талаар хэмжэнүүдые абажа байнабди. Манай орон байгаалинн баялигууд болон ажалай нөөсэнүүдэй талаар нилээд ехэ арга боломжотой юм. Тиимhээ манай парти болон правительствын зорилго гэхэдэ, өдэ баялигуудые Афганистанай арадай аша туhада хэрэглэлгэ мүн болоно. Тааруу зохид эрхэ байдалай тогтоhоной hүүлээр экономическа байгуулалтаяа үргэдхэхын тула хүсэ шадалаа бидэ гамнахагүйбди, экономическа түсэб болон проектнүүдые, соёлой ёhотой хубисхал бэелүүлжэ эхилхэбди. Эдэ бүгэдэ хадаа манай арадай ажабайдалда үндэhэн хубилалтануудые асарха байха. Саашадань Б. Карималь орон дотор аграрна асуудалай хэр шиидхэгдэжэ байhан тухай, дотоодын политическэ байдал намдуу болгохо, правительствада үнэншэхэ ябадал hэргээхэ ба НДПА-гай политикые арад олониитын дэмжэхэ ябадалые үргэдхэхэ талаар зохихо hайн хэмжээнүүдые абтажа байhан тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

Гадаадын политикын талаар бидэ, нэн түрүүн, манай арадай ажабайдалда, Афганистанай саашанхи национальна ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ тааруу зохид уласхоорондын эрхэ байдал хангаха гэжэ оролдонобди. КПСС-эй XXIV, XXV съезднүүдэй баталан абаhан эб найрамдалта программые, Танай, Леонид Ильич, зохёохы ёhоной, ленинскэ хараа бодолые, hайн hайхан хүсэл эрмэлэлгээр нэбтэрэнхэй. Танай мэдүүлгэнүүдые, эб найрамдалай, шахардуу байдал hуларуулхын, буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудай талаар, хүн түрэлтэнние аршалан хамгаалха ба мүнөө үе сагай айхабтар ехэ аюул — бүхы юумэ үгы хэхэ ядерна дайе зайсуулха талаар табигдадаг бусад асуудалнуудай талаар Танай бодото дурадхалнуудые, илангаяа ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ hүүлэй үедэ оруулагдаhан совет дурадхалнуудые, мүн тэрэшэлэн Варшавска Договорто ородог оронуудай Политическэ Зүбшэлэлгын Комитедэй үүсхэлнүүдые бидэ гүйсэд дүүрэн дэмжэнэбди. Манай гадаадын политика хадаа амгалан тайбанаар зэргэ оршон ажаhууха, ООН-ой Устав хүндэлхэ, ямаршье бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй, интернациональна hанал нэгэтэй байха, шахардуу байдал hуларуулгые улам бэхижүүлхэ, энэ зүгтэ, мүн уласхоорондын оршом соо аюулгүй байдал батадхаха, буу зэбсэг үрдилдэн байжа гаргаха ябадал хорихо, арадуудай хоорондо эб найрамдал, хани барисаа болон харилсаа холбоо байгуулха гэhэн гол ёhонуудта үндэhэлдэг юм гэжэ хэлэхэ зэргэтэй.

Индиин океан болон Персидскэ тохой шадархи оронууд болон арадууд тушаа американ империалистнуудай ба Хитадай өзэрхэн зонхилогшодой харата муухай хүсэлэнгүүдые зогсоохо зорилготой эб найрамдалда дурадхалнуудые бидэ шууд сэхэ дэмжэнэбди.

ДРА хадаа тэрэниие хүсэдэг бүхы оронуудтай хани барисаанай, бэе бэедээ туhалалсалгын харилсаануудые дэмжэхэ ба хүгжөөхэ гэжэ оролдодог байна. Афганистан, бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэhэн хүдэлөөе эхилэгшэдэй нэгэн байhан тулаа, саашадаашье арадуудай эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай аша туhада империализмда эсэргүү энэ хүдэлөөндэ ашаг үрэтэй ба эдэбхитэй үүргэ дүүргэхэ хүсэлэнтэй юм.

Баруун оронуудта, мүн манайшье зүг шадар нэгэ зариман «афган асуудал» хадаа эндэхи нютаг нутын ба бүхы Азиин шахардуу байдалай эшэ үндэhэн оолоно, энэ асуудал шиидхэхын тула бүхы юумэн хэгдэнэ, теэд Кабул энэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэhээ арсана ха юм гэжэ харуулхые оролдодог байна. Эдэ бүгэдэ бодолнууд болон «афган асуудал» гэдэг тухай дипломатическа шашалдаан хадаа бодото дээрээ энэ асуудал табигшадай үнэн зүб hанал бодолгүй, харюусалгагүйгөөр, хандадаг байhанай гэршэ боложо үгэнэ бшуу. Теэд энэ асуудал Афганистан гү, али Советскэ Союзай гэмээр бии болоо бэшэ, харин өөhэдынгөө табималнуудай болон хүлhэншэдэй туhаламжаар манай ороной национальна бэеэ даанхай, дулдыданги бэшэ байдал, газар уhаяа хамгаалха эрхэ сүлөөемнай үгы хэхэ гэжэ hэдэhэн хүсэнүүдэй гэмээр лэ бии болоо ха юм. Теэд мүнөөшье болотороо хилын саанаhаа манай газар худар элдэб бандануудые эльгээжэ үргэлжэлhөөр. Афганистан тушаа тэдэнэй харата муухай түсэбүүдэйнь буруу hүргэгдөөд байхада, тэдэ «афган асуудал» гэhэн үгэнүүдые өөhэдынгөө хэрэгсэлнүүдhээ гаргажа ерээ бшуу.

Дэлхэйн гүрэнүүдтэй эб найрамдалтай ба хани барисаатай байха гэhэн өөрынгөө политикада үнэн сэхэ Афганистан ямаршье «асуудалнуудые» хэзээдэшье бии болгоошьегүй юм, хэзээдэшье бии болгохогүй. Советскэ Союзай аха дүүгэй, интернациональна гүнзэгы удхатай туhаламжа тухай хэлэхэ болоо hаа, энэ туhаламжа бүгэдэ нинтын баталhан уласхоорондын хуулита эрхын нормонуудта гүйсэд дүүрэн харюусана бшуу. Энэ туhаламжа манай ороной түүхын эгээл бэрхэшээлтэй шатада ДРА-гай правительствын гуйлтаар үзүүлэгдэhэн байгаа юм. Гадаадын өзэрхэг түримхэй зэбсэгтэ ябуулганууудай болон ДРА-гай дотоодын хэрэгүүдтэ элдэб янзын бүхы хамааралсалганнуудай усадхагдаhан, тиимэ ябуулганууудые дахинаа эхилхэгүйбди гэhэн тодо hонор лаблалгын үгтэhэн дарыл ДРА-гай правительствын туhаламжа эрижэ Советскэ Союзда хандаhан ябадалай шалтагаанууд үгы болохо юм гэжэ бидэ нэгэнтэ бэшэ мэдүүлhэн байнабди.

Хэрбэеэ манай хүршэнэр—Пакистан Иран хоёрой бидэндэ хабаатай шухала асуудалнуудые залан сэхэ үндэhэ hуури дээрэ зүбшэн хэлсэхые хүсэбэлнь, бидэ ДРА-гай правительствын баигша оной майн 14-нэй дурадхалнуудай удхые оаримталан, тэдээнтэй бүтэмжэтэй, нюусагүй, ашаг үрэтэй өөрэлдөө хэхээр бэлэмди. Бидэ гансал үгөөрөө бэшэ, харин хэрэг дээрэнь эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэнэбди. Пакистан болон Иранай газар дээрэhээ бидэндэ эсэргүүгээр зэбсэгтэ добтолгонуудан үргэлжэлжэ байhан эрхэ байдалда, бидэ ехэл тэсэбэритэй байжа, политическэ ёhоор шиидхэхэ харгы замуудые бэдэрхэ талаар үнэн сэхэ оролдолго гарганабди. Тиимэл үнэн сэхэ, дайсан харата бодолгүй, нюуса элдэб үгэсөөгүй байхыень манай партнернуудhаа бидэ хүлеэнэбди.

Афган арадай аша туhын түлөө өөрынгөө тэмсэлдэ бидэ Соведүүдэй агууехэ ороной, алдар солото КПСС-эй зүгhөө бата найдамтай дэмжэлгэ, интернациональна айхабтар ехэ туhаламжа абадаг байhанаараа бидэ омогорхонобди,—гэжэ Б. Карималь хэлэбэ. Афганистан тушаа Советскэ Союзай ленинскэ политика хадаа бэелүүлэгдэжэ байгаа пролетарска интернационализмын гайхамшагта, үндэр дээдын жэшээ, революцийн зам, гээгдэл хохидолhоо гараха зам, хүгжэлтэ дэбжэлтын зам шэлэhэн манай арадта аха дүү ёhоной туhаламжын толотомо эрхим жэшээ мүн болоно.

Он жэлнүүд, хэдэн зуун жэлнүүд үнгэрхэ, афган арад шэнэ, үнэн зүб байдалтай общество байгуулха, теэд тэрэ өөhэдынгөө аха, үнэн зүрхэнэй хани—Советскэ Союзай арадта хододоо баяр баясхалантай байхал. Өөhэдынгөө национальна уялга дүүргэн, афган революцийн хэрэгые али бүхы талаhаань, үнэн сэхээр Танай дэмжэнэнэй түлөө, манай революцийн хуби заяанда Танай саг үргэлжын анхарал хандуулдагай түлөө, ДРА-гай арадта Танай үзүүлhэн асари ехэ туhаламжын түлөө совет хапинартаа, агуусхэ Ленинскэ партида, Танда өөртэтнай, нүхэр Леонид Ильич Брежнев, совет бусад хүтэлбэрилэгшэдтэ үшөө дахин өөhэдынгөө гүнзэгы баяр баясхалан хүргэнэбди. НДПА болон КПСС-эй хоорондохи нягта ба аха дүүгэй холбоонууд уласхоорондын оршом соо манай революцие Советскэ Союзай ехэр дэмжэлгэ — эдэ бүгэдэ сүлөөтэ ба бөеэ даанхай Афганистанай ажалша бэрхэ арадай аша туhада революционно хүдэлөөе хүгжөөхэ талаар саашанхи бүри ехэ хүдэлмэридэ бидэниие зоригжуулна. Эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй ба хүгжэлтэ дэбжэлтын хэлбэришэгүй, найдамтай түшэг тулгуури болохо Советскэ Союзай, Афганистанай ба Советскэ Союзай арадуудай аха дүүгэй таhаршагүй хани барисаанай хүндэлэлдэ, НДПА ба КПСС-эй, хоёр оронуудай хоорондохи аха дүүгэй аша үрэтэй, гайхамшагта харилсаа холбооной бэхижэхын ба hалбаран мандахын түлөө Б. Карималь үреэлэй үгэнүүдые хэлэhэн байна.

* * *

Л. И. Брежневэй, Б. Карималин хэлэhэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, үни удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтагдаhан байна.

Сайналга хани халуун, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

МОНГОЛ hАЙХАН ОРОНДО

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛНҮҮД

IV. АРАДАЙ ХУБИСХАЛАЙ АЛТАН ҮЛГЫ

Алтан-Булаг хотын худөө ажахын техникумэй үндэр олон байшангуудhаа бүридэhэн комплекстой зэргэлээд, Монглой Арадай революцийн музейн байшан холоhоо тобойн харагдажа байдаг юм. Юhэн жэлэй саана арадай революцийн 50 жэлэй ойн баярай үдэрнүүдтэ совет арад аха дүү монгол арадта энэ музей бэлэг болгон барижа үгэhэн гээд энэ юрэ буса байшангай үүдэндэ бэшээтэй. Үнгэрhэн жэлнүүдтэ энэ музейдэ 170 мянганhаа үлүү хүн зон орожо, арадай революцийн түүхэтэй танилсаhан байгаа.

— Музейн Алтан-Булагта байгуулагдаhаниинь гүнзэгы удхатай. Имагтал энэ хото арадай хубисхалай алтан үлгы болоhон юм, — гээд музейн эрдэмтэ худэлмэрилэгшэ нүхэр Дарьсүрэн онсолон тэмдэглэнэ. — 1730 ондо эхилжэ баригдаhан Маймачен хото (Алтан-Булагай урданайнь нэрэ) худалдаа наймаанай, худал мэхын, хубалза ноёдой хото гэhэн түүхэтэй байhанаа өөрынгөө бодото түүхые арадай сүлөөрэлгын тэмсэл соо эхилhэн байна. Үшөө 1911-1919 онуудта үгытэй, дарлагдажа байгаа монгол арад эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлээ эхилжэ, эндэ тэндэ буhалгаа үүдхэhэн гэхэ. Дарлагшадай — лама, феодал, баян, хитад наймаашадай — үгытэйшүүлые бүхы арга шадалаараа мүлжэжэ байhаниие Монголой ураи зурааша Цэндаюш ураи гоёор харуулhан юм. Тус зураг музей соо табяатай.

Арадай революцийн урдахана Маймачен хотодо хитад наймаашадай фирмэнүүд, арhа элдэдэг ород баянай завод, тиихэдэ американецууд эндэ спирт гаргадаг заводтой байhан гэжэ экскурси үнгэргэгшэ хөөрэнэ.

Гадна юрын ажалшан арадай хүзүүн дээрэ 2 мянган дасанда, 749 сүмэ болон бусад мүргэлэй газарта олон зуу мянган ламанар байhан юм. Шажанай номнолhоо, баяд ноёдой дарлалтаhаа, манжа болон хитад эзэмдэгшэдэй эзэрхэг политикаhаа уламжалан монгол арад хосоролтын туйлда хүргэгдэhэн байгаа ха юм.

Арад зоной буhалгаанhаа айhан Хитадай хархис засагаархид 1921 оной эхиндэ Маймачен хотодо 10 мянган шахуу сэрэгшэдые барижа байhан гэхэ.

Хотын иимэ оршон байдалда үльгэр домогто ороhон Д. Сүхэ-Баатар 105 хоног соо хоргодожо, хубисхалай түрүүшын штаб бүридүүлhэн алдартай. Музей соо тэрэ штабай байшангай макет табяатай, бүгэдын анхарал татадаг юм.

Уран гоёор шэмэглэгдэhэн музейн дотоодо ханада Сүхэ-Баатарай, партизануудай, улаан-армеецүүдэй дүрэнүүд элдэб үнгын шулуугаар зураглагданхай. Миин лэ юрын хайр шуулуунай үнгыень тааруулжа, монгол уран зурааша Бүтэмж сэдьхэл хүдэлгэмэ дүрсэнүүдые гаргаhан байна. 1919 ондо түрүү үзэл бодолтой залуу тэмсэлшэдэй хоёр бүлэг байhан, тэдэнэй нэгэ, бүлэгтэ Сүхэ-Баатар, Чойбалсан, Данзан, Бодоо, Лосол, Жамьян, Догсом, Дугаржав гэгшэд ородог hэн, удаань 1920 оной июнь hарын 25-да эдэ хоёр бүлэгүүд нэгэдэhэн түүхэтэй. Музей соо хомор шухаг зүйлнүүдэй нэгэн — энэ бүлэгэй эгээ түрүүшын модоор хэгдэhэн тамга хадагалагдажа байна. 1920 оной ноябриин 10-да хэблэгдэжэ эхилhэн «Монголын үнэн» газетын түрүүшын номернууд музейдэ ороншодой анхарал татана.

Дайсадай мүрдэлгэhөө тэрьедэжэ, хилын саана гарахадаа, Сүхэ-Баатар буряад дэгэл үмдэжэ гараhан юм гэжэ нүхэр Дарьсүрэн хөөрэнэ. Уран гоёор угалзатуулан оёhон буряад дэгэл үмдэhөөрнь Сүхэ-Баатарые 1974 ондо Монголой элитэ уран зурааша Б. Балдан зуража, энэ музейдэ табиhан юм. «Сүхэ-Баатар илалта тухай мэдээсэл В. И. Лениндэ үгэжэ байна» гэhэн үргэн ехэ зураг музей соо табяатай, уран зурааша Ж. Нанзадсүренэй бүтээhэн энэ зохёолой дэргэдэ хүн зон үни удаан зогсожо, тэрэ үеын дүлэтэ жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүд тухай дахин дахин бодомжолдог байhаниинь гайхалгүй.

Эндэ суута партизануудай, тэдэнэй командирнуудай үмдэжэ ябаhан хубсаhан, үнэмшэлгэ-документнүүдынь, элдэб буу зэбсэг, зарим баатарнуудта барюулагдаhан гүрэн түрын үндэр шагналнууд суглуулагданхай, музейдэ ороншод тэдэниие гүнзэгы хүндэлэлэй мэдэрэлтэйгээр харан зогсонод. Арадай баатарнуудай дүрэ зурагуудай дунда тэрэ үеын Монголдо «Түмэр Баатар» гэжэ алдаршаhан П. Е. [illegible], хореод оной эхээр сагаантантай баатарлигаар дайлалдаhан, удаань Советскэ Союзай Маршал болоhон К. К. Рокоссовскийн зурагуудые харахада, сэдьхэл зүрхэ дулааханаар жэгнэхэдэл гээ hэн.

Арадай революцийн музей дотор Монголой мүнөө үе сагай хүгжэлтэ, промышленностиин болон худөө ажахын, арадай гэгээрэлэй, соёл культурын туйлатанууд харуулагдаhан стеннүүд, зурагууд, тоо баримтанууд олон.

«Авралт нөхдын ачаар
Ардын түр засгийг
Алтан Булаг хотод
Анх удаа мандуулба» —

гэhэн арадай хубисхал тухай шүлэгэй мүрнүүд совет-монгол арадуудай хэтэ мүнхэдэ эбдэршэгүй хани харилсаа гэршэлнэ.

Музейдэ ороншо, арадай революцийн түүхын хуудhануудтай танилсаха аза талаантай байhан тухайгаа олон тоото совет хүнүүд Хүндэлэлэй дэбтэртэ тэмдэг орхиhон байна. Тэдэнэй дунда Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, СССР-эй летчик-космонавт Н. Н. Рукавишников, Кубаниин механизаторнууд, Москвагай эрдэмтэд, Эздын хонишод, Хяагтын hурагшад бии, тэдэ бултадаа hонирхолтой музей хараhандаа баяр хүргөөд, «Хани барисаамнай, эб найрамдал мандаха болтогой!» гээд, гараа моторлуулhан байха юм.

Бидэшье аха дүү монгол арадта шэнэ амжалтануудые туйлахыень хүсөөд, мартагдашагүй энэ уулзалгадаа маша ехэ баяртай байhанаа мэдүүлээ hэмди.

Р. ГАРМАЕВ.

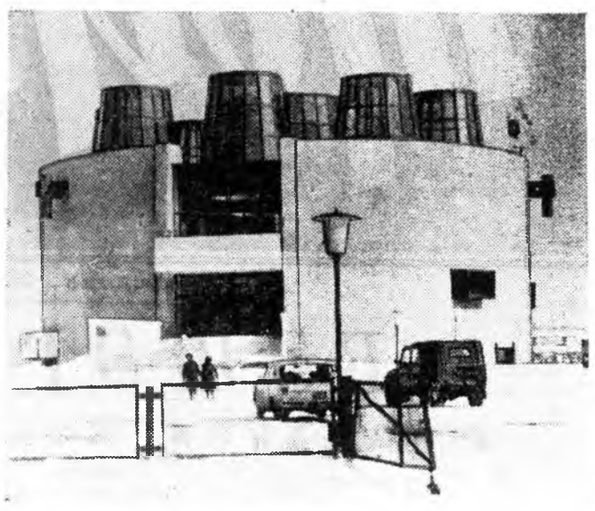

Сүхэ-Баатар хотодохи Арадай революцийн музейн газаа түхэл.
Авторай фото.

НРК-гай МИД-эй БУРУУШААЛ

ПНОМПЕНЬ. ООН-до Пол Потын «түлөөлэгшэдэй» этигэмжые hунаалга уласхоорондын энэ эмхиин нэрэ хүндэдэ хохидол ушаруулна, тэрэнэй худэлмэридэ бэрхэшээл тохеолдуулна, — гэжэ Кампучиин Арадай Республикын МИД-эй эндэ тарааhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Кампучиин түлөөлэгэ тухай асуудалаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн гаргаhан буруу шиидхэбэриие НРК-гай Гадаадын хэрэгүүдэй министерство эрид буруушаана, «демократическа Кампучиин түлөөлэгшэд» гэдэгэй этигэмжэ түлөөлэлгые hунаалгахын тула элдэб эсын арга мэхэнүүдые хэрэглэдэг Пекинэй түримхэйшүүлэй, американ империалистнуудай ба бусад хархис этэгээдүүдэй ябуулгые тон буруу гэжэ тоолоно.

Пол Потын Иенг Сарини хорото балмад бүлэг гурбан миллион кампучиинхидые үгы хэhэнэй түлөө, ороной экономико болон соёлые hүйдхэн hандааhанай түлөө бүхы харюусалга дааха. Мүнөө Пол Потын бандануудай үлэгдэлнүүд Таиландын газар дээрэ эшээлэнхэй, тэндэhээ НРК-да эсэргүү hүндхэлэй ябуулгануудые хэнэ. Кампучидахи байдалай hайжаруулгада hаад ушаруулха, Зүүн-Урда Азидахи оршон байдалые орёо түгшүүрилтэй болгохо гэжэ hэдэнэ. Кампучиин арадые хюдагшад уласхоорондын эмхинүүдтэ тэрэниие түлөөлхэ ямаршье эрхэгүй, —гэжэ НРК-гай МИД мэдүүлнэ.

НРК-дахи мүнөөнэй байдалые хэншье хүбилгажа шадахагүй, Кампучиин арад Пекинэй тала баридаг хорото балмад бүлэгэй харата эзэлиг ябуулгада дайрагдаhан ороноо hэргээлгын хэрэгтэ сехэ амжалтануудые туйлаа. Эдэнь Кампучиин арадай-революционно Советэй үрэ түгэс хүтэлбэриин ашаар бэелүүлэгдээ, Арад зоной дунда түс Совет тон хүндэтэй болонхой,орон доторхи хэрэгүүдые хиналта дороо сүм абанхай. Кампучиин арадай-революционно Совет лэ ООН-до, уласхоорондын бусад бүхы эмхинүүдтэ Кампучиин ёhото, хуулита түлөөлэгшэ боложо шадаха, — гэжэ НРК-гаи МИД-эй мэдүүлгэ дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

ХИЛЫН СААНАhАА

ТАСС АПН

ПАП АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ВАРШАВА. ПАП агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, ПОРП-ын ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. Каня Варшавада хэблэлэй, радиогой ба телевиденийн зургааануудай түлөөлэгшэдтэй уулзаба. Польшодо тохёолдоhон бэрхэшээлэн уг шалтгаануудые бүри гүнзэгыгөөр элирхэйлэн харуулха, тиихэтэээ хамта үрэ түгэс ябуулгануудай программа хараалха шухала гэжэ тэмдэглээ. Шиидхэгдээгүй асуудалнуудай бии байhан тухайда зааха зуураа, С. Каня нигэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ: тэдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула ородото тодорхой ябуулга, зоригжол, хүнүүдэй хоорондын харилсаанда үнэн сэхээр хандалга хэрэгтэй байна. Зохихо хубилалтануудай болохонь зайлашагүй, гэбэшье мүнөөдөө дан удаанаар бэелүүлэгдэнэ. Социализмын гол ёhонуудые зүбшөөдэг шэнэ профсоюзуудые ПОРП дэмжэнэ гэжэ Каня хэлэбэ.

ПНР-эй арадай ажахыда тохёолдоhон орео байдалые ПОРП-ын ЦК-гай нэгэдэхи секретарь үгынгөө түгэсхэлдэ дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэн тайлбарилаа.

ВАРШАВА. Байгша оной 9 hарын турша соо арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэ, мүн дүрбэдэхи кварталда шиидхэгдэхэ зорилгонуудтан холбоотой дурадхалнууд ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ харагдаба. Хүдэлмэридэ забhарялгын болоhоnhоо уламжалан, түүхэй эдүүд ба материалнуудаар хангалгын хэрэгтэ Өрхэшээлнүүдэй тохёолдоhонhоо шалтагаалан, арадай ажахын хэдэ хэдэн hалбаринуудта, тусхайлан хэлэбэл: промышленностиин, барилгын ба транспортын түсэбүүд нилээд дутуу дүүргэгдээ. Хүдөө ажахыдахи байдал бирагүй байна. Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан, ороной хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгын талаар таарамкагүй ушарнууд тохёолдоо. Сентябрьда промышленна продукци бүтээн гаргалга 1979 оной сентябриинхиhаа 7 процентээр хороо. Гэхэ зуура, салин хүлhэнэй фонд 15,5 процентээр ехэ болоо.

Дотоодын дэлгүүрэй хэрэг hайжаруулхын тула саашадаа хэмжээнүүдые абалга — тон шухала зорилго болоно гэжэ ПНР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Түбхын түрүүндэ арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые орон дотороо бүри схээр үйлэдбэрилhэнэй үндэhөөр лэ дотоодын дэлгүүртэхи бэрхэшээлнүүд зайсуулгажа шадагдаха. Бүхы албан зургааанууд дотоодын дэлгүүрэй эд товарнуудые үйлэдэрилгын талаар ушардаг гэлтэ хоролтонуудые бүрин хүсэлдүүлхэ, энээнэй тулада бүхы нөөсэнүүдээ хэрэглэхэ уялгатай гэжэ тэмдэглэгдээ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭ БҮЛЭГЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ВЕНЭ. Пагуошско хүдэлөөнэй хүдэлмэришэ бүлэгэй зүблөөн Дейч-Альтеноургда (Доодо Австри) болобо. Советскэ Союзай, Польшын, Франциин, Великобританиин, Австриин ба бусад оронуудай мэдээжэ эрдэмтэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаа. Совет делегацида профессорнууд В. В. Загладин, С. П. Капица орожо ошоhон байна.

Дайс саран зайсуулгада эрдэмтэдэй дүүргэдэг үүргэ тухай, ядерна зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгын аюул чушаа үнэн зүб ойлгомжо нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй удха шанар тухай асуудалнууд заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Ядерна зүришэлдөөнэй аюул зайсуулха тодорхой оно мүрнүүдые бэдэрхэ, хэблэлэй, радиогой, телевиденийн туhаламжаар хэгдэдэг тиимэ ябуулгые үнэн зүбөөр элирхэйлэн харуулха шухала гэжэ дискуссийн үедэ онсо тодоор тэмдэглэгдэнэн байна.

Англиин мэдээжэ эрдэмтэ, Пагуошско хүдэлөөнэй үндэhэ hуури табигшадай нэгэн Дж. Ротблэт заседаниин дүүрэмсээр болоhон пресконференци дээрэ үгэ хэлэхдээ, ядерна зэбсэгүүдэй олошорhон мүнөө сагта «хизаарлагдамал» ядерна дайн тухай хэлэлтэгүй гээд эли тодоор ойлгохо шухала гэжэ мэдүүлбэ. Ядерна хёмороое газар дайдын ба хойшолонгуудайнь талаар хизаарлагдамал хэмжээтэй болгожо шадагдаха гэдэг политическэ зарим гол ажал ябуулагшадай шашалдаанууд тиимэ дайнуудай аюулhаа арадуудай анхарал hамааруулха зорилготой гэжэ тэрэ тусхайлан тэмдэглээ.

25 жэлэй урда Альберт Эйнштейнэй, Бертран Рассселэй, Фредерик Жолио-Кюрин эхи табиhан Пагуошско хүдэлөөн буу зэбсэгүүдые хизааргүйгөөр үрдилдэн түхеэрэлгын хүн түрэлтэндэ ямар ехэ аюул ушаруулха байhан тухайдань дэлхэйн үргэн олониитэ зондо, тэрэшэлэн правительствануудта мэдээсэн дуулгаха, тиин дайн дажарые саран зайсуулха хэрэгтэ хубитаяа оруулха зорилго табина, — гэжэ Польшын мэдээжэ эрдэмтэ, ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо М. Добросельский хэлэбэ. Агаарта, замбуулинай дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договор Пагуошско хүдэлөөндэ хабаададаг эрдэмтэдэй шэнжэлгэнүүд, hанамжа дурадхалнуудай ашаар лэ туйлагдаhан байна, — гэжэ М. Добросельский тусхайлан тэмдэглэнэ.

ИРАК-ИРАНАЙ ХЁМОРООН

БАГДАД. Ирагай сэрэгүүд Абадан хотые эзэлхэ, Иранай Хузестан провинциин захиргаанай түб — Ахвазые мэдэлдэ оруулхын тула гол хүсэлэлгэ гаргана. Абтаhан мэдээнүүдэй ёhоор, түрүүшын подразделениннүүд Абаданhаа хэдэхэн километрэй зайда ошоод ябана. Тэдэнь городто орохо харгынуудые таhалаа, тэндэхи радиостанциие эзэлээ.

Ирак, Иранай хилэhээ 80 километрэй зайда байдаг, стратегическэ талаараа шухала Дизфуль (Иранай) хото мүн Дехлоран хото, үнэндөө, хүреэлэгдэнхэй.

Ирагай сэрэгүүд октябриин 15-най үдын хойно иранайхидые ехэ гээлтэ, хоролтодо оруулаа. 100 гаран иран солдадууд ба офицернүүд хүлhөө буулгагдаhан. 27 танк, 14 бронетранспортёр, ракетнэ 8 түхеэрэлгэ тооhон тобориг болгогдоhон байна.

ТЕГЕРАН. Сэрэгэй мэдээнүүдhээ харахада, hүүлэн хоёр сүүдхын турша соо Иранай ба Ирагай сэрэгүүдэй хоорондын тулалдаанууд фронтын урдашье, хойтошье участогуудта илангаяа хүсэд шанга шэнжэтэй болонхой. Хоёр талын авиаци эдэбхитэй шанга ябуулгануудые хэнэ.

Фронт дээгүүр ябаад ерэhэн Иранай президент Банисадр Дизфульдэ байhан частнуудай командованитай уулзаба. Илам провинцида Иранай десантнууд дайсанай хоёр бэхилэгдэмэл шэбээе, 11 танк, hомо хэрэгсэлэй ба бусад хэдэн складуудые үгы хээ гэжэ Иранай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдхэмэл штабай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Штабай баталhанай ёhоор, энэ райондо Ирагай мянга гаран сэрэг

Арсалан ЖАМБАЛОВ

БЭШЭГ

(ПОЭМЭhЭЭ ХЭhЭГ)

1.

Бэшэг...
Бэлэг мэтэ бэшэг...
Бэе-бэедээ
Ye дадал нүхэдhөө
Бэшэг абаха —жаргал,
Түшэг болоhон найдал...
Үсөөн үгэтэйгөөр,
Үнэншэмэ тодо, сэхээр.
Удхалжа бэшэдэг
Ухаатай хүнэй бэшэг:
«Хүндэтэ нүхэрнн,
Хүлисөөрэй мүнөө
Хүлеэгдеэгүй энэ
Бэшэгэймнн түлөө!
Генн гэгдэhэн мүнхэ
Ленин багшын түрэhөөр
Зуун арбанайнь ехэ
Юбилейн найрта уринаб.
Удэрыень мэдэнэш.
Уулзатараа баяртай!
Урданайшни нүхэр
Иванов Николай...»

2.

Уряал бэшэг абажа
Урма баярта халяак,
Удхыень дахин таажа
Урдаа дэлгээн hуухадаа,
Нүхэр тухайдаа нюуса
Нээhэн юумэдэл байгдаа.
...Николай Иванов —
Нүхэдтөө «Васильевич».
Тодоор hананаб —
«Толгойтойл» хүбүүн hэн.
Дүшэн табан оной
Дүлэтэ шэрүүн жэлдэ
Империалис Японой
Илагдаhан байлдаанда
Николай бидэ хоёр
Нэгэн замаар ябаабди
Олон яhанай зоноор
Ороноо аршалаабди.
Немец фашистые дараха
Нэгэн адли хүсэлтэйш
hаа,
Дурнын аюулыс сараха
Дутуугүй харюусалгаhаа
Хүсэл зоригнай батажаа
hэн,
Хүбүүд тингэжэ нүхэсөө
hэн.
Ород, украин, буряадтал
Олон үндэhэ яhатан
Ильичын мүнхэ нэрэтэй
Илалтаа холбоhон
түүхэтэй.
Иванов дайнай hүүлээр
Инженер нэрэ олонхой,
Баян арга, дүршэлөөр
Барилга хэдэг болонхой.
Табан жэлэй саада тээ
Танил нүхэрөө болгохо
Ехэ эрхэдэ хүртөөд,
Енисей зориhым ойлгохот.
Тиихэдэл бидэнэр дахяад
Тэндэ, Шушенскда
уулзаабди.
Гушаад жэлнүүды ахяад
Тараа шангаар
барилсаабдн.
Удаан харалсаагүй нүхэд
Уулзахадаа ямар агшаб—
Эгээл тиимээр эбдүүсэн,
Эльгэ зүрхөө баясан,
Багша Ленинэй мүрөөр
Баран бүгэдэ ябаабди.
(Николай Васильевич
өөрөө
Намай газаршалхаар
шиндээ).
Иимэ үнэн нүхэсэлнай
Ильичээр юрөөгдэhэн
хадаа
Ye сагые дабанхай.
Эндэ хүрөө бэшэ аал даа?!

3.

...Наяад жэлэй саада тээ
Наранай наагуур дүүлин,
Нашан бүргэдэй ниидэhы
Намтар болгохо хэн бииб?
«Байха!» гээд баабайнар
хэлээ,
«Бнб!» гээд түүхэ
гэршэлээ.
Тиигэжэ үндэр наhатанш,
Түүхын хуудаhанш
мэдүүлээ.
...Таряашан Зыряновай
гэр...
Таhалгань гуримтай сэбэр.
Юрын лэ модон орон,
Юрын лэ бүд хушалта...
Хэды олон нойргүй
hүнинүүд,
Хэды олон хүндэ
зүүдэнүүд,
Эрхэ сүлөө тухан
бодолнууд
Эндэ бүрилдэн үнгэрөөб?!
Торгонь бэшэ, бүд
хушалтатай
Тэбхэрхэн стол дээрэхи
Бэhэлүүр ногоон
бүрхөөгтэй
Бэлэгэй лампын
гэрэл доро
Хүдэлмэришэн анги тухай,
Хүсэн түгэлдэр парти
тухай
Хэды ехэ ухаан хүдэлөөб,
Хэды олон зохёол
мүндэлөөб?!
Газарай нүгөө захада
гэхээр
Гайтай холын Сибирь
руу зорин,
Хуби заяануудаа
нэгэдхэхээр
Хүрэжэ Ильичтэ ерэhэн
Наhанайнь хани,
дүтын нүхэр
Надежда
Константиновнагай
Гуha, дэмжэлтэ,
үгэ бүхэн
Тулга боложо,
хүсэ нэмээгээ.
Эндэ, Шушь шадар,
ой соогуур
Эгэшэг дуу гургалдаан
эхилхэдэ
Эжэл хоёройшье сэдьхэл
соогуур
Эхын энхэрэл эрьен ерээл
бээз.
Таляан үргэн Енисей
мүрэн
Халяад hабаhаа
гарахадаа,
Шушь голые гэдэргэнь
түрин
Юуш хэжэ шадахал
байгаа...
Тэрээндэл адли
Ильичын зүрхэн
Тэмсэлдэ хатуужан
булгилаад,
Бүхы арадуудта
бүрин эрхэ
Бүхөөр олгохо хүсэл
хубшэлөө.
Перово нуурай ногоон
эрьеэр
Пэгшын ургаhан хуhы
ой.
Владимир Ильичшье
энээгүүр
Бэеэ hэргээн ябаа hэмнай.
Ангууша — таряашан
Ивантай
Амаржа хонодог отогынь...
Агнаашье, амараашье
бэшэ ааб даа,
Ангнин тэмсэлдэ
бэлдэжэ ябаал даа.
Толгойгоо халта хэсылгэн
Томоотой, хүлеэнгеэр
хараад,
Таряашан хүнтэй
үгэ залган,
Тэрээн тухай
бодол түрөө...

4.

«Элhэн хадын»
голто-ороhоо
Эрьен тойрон
харахадамнай
«Тохорюун толгойн»
хормойhоо
Тужа нарhаар
эхи абанхай,
Нюдэндэ бэлээр
хүртэшэгүй
Нэлэнхы тайга хүхэрэн
байна.
Саанань үүлэнhээ
илгашагүй
Сагаан оройтой
уула байна.
Бидэнэй түшөөд
зогсон байhан
Бэржэгэр томо
шулуун дээрэ
Ильич hуугаад,
тэрэ ялбайhан
Уула заажа
хэлээ ёhотой:
«—Наашаал даа!
Харана гүш тэрэ
Наранай доогуур
сайран байхынь?
—Володя, харанаб.
Теэд яагааб?
—Байгалай тэндэхи
Саяан гээшэнь...
Боорёорнь, Байгал
нуурые тойроод,
Бага яhатан —
буряадууд hуудаг
Барhад, харанхы манан
соо төөреэд,
Баhуулжа, дарлуулhан
зон гэдэг.
Байза даа, hаяын
ерээдүйдэ
Бүхы Россние
урбуулхабди!
Бага яhатан,
бүхы арадуудта
Эрхэ сүлөө, зол
жаргал олгохобди!..
Мүнөөдэр вождинн
хүсэлнүүд
Мүнхэ болон бэелэнхэй—
Тала нютагууднай,
хүнүүд
Тэрэнэй гэршэ болонхой.
Вождинн үзэл сурталынь
Партиин харяа бүхэлнэ,
Юрын зоние жаргалайнь
Арюун замаар хүтэлнэ.

СОВЕТ ЕhО ШЭНЖЭ

ШАМАЙ ДАА, КАПИТАНКА...

«Капитанка, Капитанка... Ямар болоод байна хабши? Табихашни гү, үгы гү, али баhал тамалхашни гү? Дабаанай хормойдо зоноо буулгаад, гансаараа автобусоо гаргаад туршаха байна даа. Теэд мүн ашаагүй, хоohон машина зүдхэхэгүй — дараха, ашаагүйдөө буксовалхань түргэн. Гэдэргээ гүйгөө hаа, хүнүүдтэ аюултай. Ядаг ёhотой юм». Нойтон саhан ороhоор орожо, «малгайлжа» захалба. Октябриин 10-най үглөөгүүр орожо захалhан саhан дайда дэлхэйе сагаан хүнжэлөөр хушаад, улам гааража, үдхэржэ, манаршаба. Автобусой урда шэл доторhоо сэнтээд, хэдэхэн алхаhаа сааша юумэ харуулхаяашье болибо. Улаан-Удын пассажирска автопаркын залуу жолоошон Михаил Коваленкын досоо улам харанхы боложо байна. «Доодо харгы нээгдэшоогүй юм аа гү?» Галгиhаар Торкин нугашье үнгэржэ, Хадхалдааша гэжэ нарихан гол өөдэ гаража ябатар урдаhаамнай саhа, манан соо хоёр сагаан гал ялайжа (хахад үдэр дунда), баhал галаараа тэмдэг үгэлсэн, хоёр автомашина зэргэлжэ зогсобод.

Жолоошодой хөөрэлдөөнhөө ойлгохоодо, доодо шэнэ зам үшөө нээгдээдүй, дабаанда хоёр тээhээ арба-хорин автомашина хагшалшанхай, өөдэ, уруугаа орожо, гаража ядан, тэшэжэ байна ха.

Капитанкын дабаанай хормойдо ерэхэдэ, хүндэ ашаатай, ута хара машинануд, харгы хүндэлдэhэн юумэнүүд зогсожо, жолоошод обооролдожо харагдана. Манай автобус тэдэнэй хажуугаар —hэрд! — үнгэржэ, дабаан өөдэ ябууд гүйгөөд гарашаха гэhэн аад, бирабагуй, бооридо аhаба гү, үгы гү, удаараhаар удааржа, баhал сухариба даа. Зоноо буулгаадшье, зүдхүүлээд туршана. Үгы, үшөө наанаhаа мөөрнүүдынь хиидэ эрьелдэшэнэ. Хэн хүн шоройшье адхана, нүгөө зариман поли дээгүүр харгы замшье бэдэрнэ. Алишье аргань олдохол юумэн үгы. Сүхэрhэн заримашуул дабаанай адагта хонолгоншье болохонь гээшэ гү гэжэ hанаа зобожо эхилбэ хэбэртэй. Эдихэ, ууха юумэн тухаи, юун соо сай шанаха тухайгаашье hанаагаа зобохо хүнүүд бии.

Тиигэжэ байтар Дабаанай оройhоо тракторай абяан сонностожо, гаража ерэхэдээ «ДТ-75».

— Ура!

—Ура!!! Абаруулаабди!

— Эртэ бү хүхиггы. Замаараа ябаhан трактор маниие гаргуутай, эды олон машинатай носолдуутай ябаа юм гү, үгы гү? Харгын эмхи зургаанай трактор гү, али колхоз, совхозой байгаа гү — бү мэдэе,—гэнэ нэгэн.

—Хэнэй, юунэйшье байг, гаргуулхабди, —гэбэ нүгөөдэнь. Зүб даа. Манай үеын совет хүн нүхэдөө —таниха, үгышье hаа, — талада орхихогүй. Баадхахадашье болохо. Эгээл энэ бэрхэ сагта манай хүнүүдэй hайн абари зан, hайхан сэдьхэл харагдаба.

Хүн бүхэн 50 сагаанние гү, али — жаалдаг саашань —нэжэзд түхэриг татаад, суглуулаад,—«эндэ хоножо байхатай адли бэшэ» —хүлhынь түлөөд, дабаан дээрэ гаргуулха дурадхалшье ороно. Трактор ерэхэдээ, нээрээшье, Армагай совхозой. Трактористые таниха хүнүүд «Олзо Цыренов. Олзол» гэлдэнэ. «Хүлhэ хүшэшье зрилтэгүй, хүнүүдэй дурадхахада «толгойгоо hэжэрээд», дүүрэн хүүзэб ороohотой түрүушьи томо машина шагталуулна. Гэнжэтэй тракторай мүрөөр дүрбэн мөөрөөрөө зүдхэдэг хүндэ ашаатай машинануд дабаан өөдэ hаадгүй гаража захалба. Манай автобусшье дабшалсаба. Дабаанай орой дорohоо урда мөөрнүүдээрээ зүдхэдэг нэгэ автомашина хоohон автобусые шэрэлсээ. Шадал шадалаараа бэе бэедээ туhалалсаан боложол байна.

Дабаан дээрэ гарахада, баруун хажууда, аяар тэрэ дорohоо нааша, автомашинануд. Нэгэ машина нээрээшье, хажуулдажа хэбтэшэнхэй, тюгтэй үбhэн тарашанхай. Уданшьегүй трактор тэрэ автомашиные аргамжаар татажа бодхоод, эгээ түрүүлэн Закаменскhаа Улаан-Удэ орожо ябаhан автобусые Капитанкын баруун хажуу өөдэ зүдхэбэ. Манай автобус дабаан руу орожо ябатараа тэшээд, харгы хүндэлэн, зам боошоhон байгаа. Совхозой тракторай дайралдаагүй hаа, бэрхэтэй хэрэг. «ДТ-75» тракторай элдэб автомашинануудые өөдэ уруунь шэрэжэ, тогтоожо байха хоорондо автобусоор ябаhан хүнүүд хүмэриhэн машинын үбhэ ашаалалсажа, сүлөө тухагүй.

Эндэ туласалдажа байhан хүнүүдые хаража, хоорондоо зугаалха, харилсахыень шагнажа байхадаа, бэе бэедээ туhалха, бэрхэшээлэй болоходо, таниханшье, таняашьегүй нүхэдөө орхихогүй заншалай совет хүнүүдэй, социализмын үеын хүнүүдэй абари занда бүхөөр ороhониинь, юрын мэтэ болоhониинь элитээр мэдэрэгдэжэ байха юм. Армагай совхозой трактарист Олзо Цыреновэй сүлөөмгүй, түлишэ багатайб гэжэ хэлээ hаань, хүн яагаад албадаха, баадхахаб, өөhэдөө урдаа ядаад ябаhан хүнүүдэй бүхэли автомашина үбhэ ашаалалсажа үгөөгүй hаа, хүн юу хэлэхэб? Трактарист Олзо Цыденхандажапович арбаад машина урагша хойшонь гаргажа, хэдэн часаа барahнаа, хэды түлишэ галдаhанаа юугээр тоосохо, харюусаха байгаа ааб даа. Энэ хадаа баhал совет хүнүүдэй заншал.

Үни холын hурагта Армагай дабаан, али мүнөөород, буряадай нэрлэдэг болоhон Капитанкын дабаан ганса мүнөө бэшэ, саhа, бороноор ходол иигэжэ хүн зониие, илангаяа автомашинын жолоошодые зобоожо, тамалжа байдаг юм. Хүмэрилгэншье, хонолго, үнжэлгэншье болодог. Теэд домогто дабаан hүүлшынхиеэл хүнүүдтэ түбэг шэрэжэ байна ха. Дабаанай доодо талаар харгы зам сахэлhэн айхабтар ехэ хүдэлмэри, хэдэн зуу мянга, миллион кубометр шорой шулуу малтаhан ажал түгэсэжэ, шэнэ зам нээгдэхэ дээрээ ороо. Тиигэбэл үндэр эгсэ дабаа дабажа гаталалтагүй, автомашина болон бусад элдэб транспорт Капитанкын доогуур сэхэ гүйлгэлдэхэ болохонь. Hүүлшын, түгэсхэлэй хүдэлмэри дүүргэгдэжэ байна. Тиихэдэл, одоо ши, Капитанка, хүнүүдые зобоохо, тамалхаяа, хүнүүдтэшье хараалгаха, шэрээлгэхэеэ болихош.

Харгы хэды богони, дүтэ боложо, ехэ саг, хэды түлишэ, хэды нөөсэ алмагдаха, автомашинануд элэхэ, эбдэрхэеэ болихо гээшэб! Али бүхы гаргаша тоолоо hаа, сүүдхэдэ 500—700-гаад автомашинын гаргадаг гаргаша жэл соо харюулгдахаар ха.

Заха холын Захаамин орсhон Зэдын голой тракт харгые заhаха, сэхэлхэ талаар hүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа hүүлшын арбадахи табан жэлдэ айхабтар ехэ хүдэлмэриин хэгдэжэ байhан тухайнь хүнүүд хөөрөлдэнэ. Эндэhээ баруун тээшээ Захааминай районой доодо талын Ехэ, Бага дабааануудай эгсэ үндэрые налуу болгохо, эрид нугалааануудыень сэхэлхэ талаар ямар ехэ хүдэлмэри хэгдэбэ гээшэб. Харгышье сэхэрээ, автомашинануд ябадалаа удааруулалтагүй тооной дабаа дабаад ябажа байдаг болоо. Заказаменск городой наана мүн лэ үндэр эгсэ Юугтын дабаан гэдэгые баhал доогуурынь hэтэ сохижо, дүтэшье, дабаа дабшагүйшье болгохо талаар хэдэн жэлэй туршада тон ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

— Хэды миллион тухэриг гээшэ гаргашалагдажа байгаа юм. Тиимэ ехэ хабсагай хэдэн зуун метртэ малтаха, тэгшэлхэ, сэхэлхэ гээшэ туйлай ехэ хүдэлмэри, гүрэн түрэ баян хадаал, хүсэтэй хадаал кимэ ехэ ажал хэжэ, харгы зам заhажа байдаг юм ааба, — гэжэ Хамниин коммунально-ажаhуудалай талаар хангалгын байшангай гутал оёгшо Доржо Доржиев гайхана. Энэ хүн лэ тугаарай Бадма хүгшэнтэеэ хамта хүмэриhэн, хажуулhан автомашинада үбhэ ашаалалганда эдэбхитэй ажаллажа байгаа hэмнай.

Эдэ бүгэдые хаража, адаглажа, гүрэн түрынгөө ажахы болон болбосоронги хүгжэлтэтэй байра байдалаа улам hайжаруулха, дэбжүүлхын туладa ямар ехэ оролдолго гаргажа, ямар ехэ хүдэлмэринүүдые удаа дараалан бүтэжэ байhаниие мэдэржэ, сэгнэжэ байhыень, гүн сэдьхэлэй оёорhоо баяр баясхалангаа хүргэжэ байhыень ойлгожо ядахаар бэшэ.

Эндэ ябаhан хүнүүдэй дунда элдэбэн зон: БАМ-ай барилгашаншье, геолог-инженер, барилгашан-инженершье, врач, бухгалтершье, малшад, шахтернуудшье, пенсионернууд, ажалаараа командировкодо, али амаралтадаа курорт, санаториДо ошоод, бусажа ябаhаншье хүнүүд, табилтаар гарсаа ошожо ябаhан студентнуудшье бии хэбэртэй. Рита Баранова Цырен-Долгор Хандуева гэжэ хоёр нүхэд студент басагад зүүн районуудай колхоз, совхозуудта ургэса хуряалгадань туhалалсаhаа хэдэн хоногоор гэртээ тэ бигдаад ябана. Ехэ-Нарин бууха үндэр хубүүн —больницаhаа. Эдэ хүнүүд бүлтэдаал — ажаллажашье, амаржа, айлшалжа, санатори, курорт, больницаар эмшэлүүлжэ, аргалуулжашье, hуражашье байhан хүнүүд, үндэр наhатаншье — бүлтал хуулта эрхээрээ, Совет Конституциин наран доро зол жаргалаа эдлэжэ ябаhан хүнүүд гэжэ хэлэлтэй.

Захааминай районой Харацайн совхозой Владимир Давиновай автомашинада тюгүй тэй үбhэниньшье олоной хүсөөр тээгдэжэ, аргамжаар нилихэ, бүхэлэй дээрэнь оргулагдаад, наhатайшуулhаа зохяа заабари үгтөөд, автобусоо тоо hуулган, саашалалган бэлдолобо. Үни холын танилнуудай мэтэ болошоhон хүнүүдэй бэяр баясхалангаа залуу жолоошондо мэдүүлжэ, hайниие хэсэжэ, амар амгалан зам юрөөжэ хүнүүдэй байхые шагнаяабахада, баhал социалис бүдалай, энэрхы сэдьхэлэй, совет хүнүүдэй шэнжэ, абари зан соёл болбосорол элитээр мэдэрэгдэнэ.

Баяртай, Капитанка! Дахишинии доогуур, шэнэ харгааршни гарахабди.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

Юhэн жэлэй саада тээ Буряадай АССР-эй габьяата артист Ардан Фёдорович Зонхоевой класста үндэр аад, нарихан, мойhон харахан нюдэдтэй аяар холын Агын талаhаа ерэhэн басаган абтаа бэлэй. Тэрэ буряад арадайнгаа жэнхэни инструментүүд дээрэ наадаха дуратайгаа элирхэйлжэ, П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищида ороо юм. Түрүүшын үдэрhөө бэлигтэй, hүбэлгэн ухаатай басаган бэрхэ хүгжэмшэн болохо байhанаа баталаа бэлэй. Училищина түгэсхэмсөөрөө тэрэл басагамнай Буряадай радиоба телевиденийн дэргэдэхи арадай инструментүүдэй оркестртэ абтаа hэн. Удангүй Хажидма Аюржанаева уран хоолойнгоо хухалга туршажа эхилбэ. Тэрэнэй гүйсэдхэдэг Базар Цырендашиевай «Хабсагайн дундуур мушхаран урдаа Худан гол» гэжэ эхитэй дууе радио шагнагшад үнинэй захндаг болонхой.

Залуу хүгжэмшэн, дуушан басаганда амжалта хүсэе!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Х. Аюржанаева.

Н. ДРИГЕНОВЭН фото.

„ПЛАСТИЛИНААР ХЭГДЭhЭН ХҮБҮҮХЭН"

Уран зохёолшо Раиса Белоглазова Буряадай уншагшадай дунда үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй бэшэhэн «Манай хуршэнэр», «Мойhоной сэсэг» гэжэ романууд, рассказ, повестьнуудай суглуулбаринууд олоной зүгhөө hайшаагдаа. Р. Белоглазова зохёолнуудаа гол түлэб урган ябаа залуу үетэндэ зорюулдаг. hая Буряадай номой хэблэл «Пластилинаар хэгдэhэн хүбүүхэн» гэжэ рассказуудайнь шэнэ номуудые хэблэжэ гаргаба. Энэ номынь багашуулай. мүн эдир уншагшадай анхаралда дурадхагданхай.

Д. ГАРМАЕВ.

АЯАР ХОЛОДОО НАЙРААД ГҮ?..

ЭЭЛЖЭЭТЭ аяншалгаяа Ахын райондо зорюулха гэжэ шиндэбэб. Агаарай зам түргэн даа, Ахын районой түбэй аэропортдо тэрэ дороо буугдаа hааб даа.

Теэд тэндэхи аэропортhоонь районой түб hуурында хүрэжэ ошохо гээшэ Улаан-Удэhөө Орлик ошоhонhоо хүнгэн бэшэ юм байна гэжэ хүлэйнгөө холотор ябагалхадаа ойлгобо хаб. Гансашье би бэшэ, олохон хүн «гуна ташуурдаад лэ» ябагалха баатай болоо.

Сагаа ашатай үрэтэйгөөр хэрэглэхымнай тула СССР-эй Аэрофлот агаарай замые али болохоор хүгжөөжэ байдаг шуу. Тиин гэhэйнь, самолёдhоо буугшадые үгтажа абахаар транспорт эмхидхэдэггүй нютагай хүтэлбэрилэгшэд юун тухай бододог хаб гэжэ hанаандаа оруулан, 18 модон соо ябагалагдаа гээшэ. Хүрэхэ газартаа түргэн хүрэжэ, хэрэгээ бушуу бүтээжэ эхилхын орондо Улаан-Удэhөө нидэжэ, Аха хүрэhэнhөө ехэ сагаа hалгааhан болоно гээшэ аабзабди даа. Аяар холын районшье hаань, Ахадамнай автобус бии гэжэ нютагайнь хүнүүд дуулгаа hэн. Самолёдой буухые баглуулаад, аэропорт тээшэ автобус ябуулхада болохо байгаа бэшэ гү?

Гэбэшье нэгэ дахин ябагалжа, сэбэр агаараар hанса амилhамнишье болоо юм гү даа, юрэдөө, hайн гэдэгээр эдеэлжэ амараад, үглөөдэрhөө хэрэгээ бүтээжэ эхилhүү даа гэжэ сэдьхэлэйнгээ байдалые амгалан тээшэнь шэглүүлээд, Орлигой столово тээшэ гэшхэлбэб.

Столоводо орожо, эдеэ захиха гэн гэhэн... ёпоошхо хара сай хоёрhоо ондоо юуншье меню соонь байбагүй. Яаба хээбэшье, эдеэ үгэдэг соиходонь дүтэлхэдэм, нэгэ эхэнэр бултагад гээд:

—Эдихэ юумэн үгэй! Хэдэн хоногой хилээмэгүйбди. Пекарнийн пеэшэн эбдэрхэй. Хэзээ заhагдахыень мэдэнэ үгэйбди. Ёпоошхол байна,— гэжэ эгсэ эгсээр дуугараадхиба...

Ушарыень мэдэхэдэм, Орлигой пекарнийн пеэшэн ходо эбдэржэ, наймаанда хилээмэн дуталдадаг. хүн зоной дурые гутаадаг байба. Хара-Хужар. Сорог болон бусадшье нютагуудта хилээмэнэй дуталдаха ушарнууд тохёолдодог юм. Пекарнийн пеэшэнние дары заhуулха хэмжээ абахын орондо:

— Улаан-Удэhөө хүн ерэжэ, пеэшэн заhаха ёhотой юм. Гадна галда гантахагүй хирнинсэ асарха ёhотой юм, — гэжэ харюусалгата тушаалтай гараа дэлгээгээд hуужа байна ха.

Орлигто үшөө нэгэ гайхалтай юумэ харааб. Тоолошогүй олон ямаад, пэсхэгэр томо гахайнууд үйлсөөр гүйлдэжэ, таримал модонуудые шүргөөжэ, эдижэ hалгаажархёо. Гахайнууд таримал модо шүргөөжэ hалгаахаhаа гадна, газар онгилжо, үйлсэ гудамжануудые трактораар хахалhан шэнги болгожорхёо. Районой түбэй үйлсэдэ хүнэй ябахын аргагүй шабар шабха болошонхой.

Трактор, машина жолоодоhон, мотоцикл унаhан заримашуул hогтуу элүүрээр гүйлгэлдэжэ, гахайнуудтай адли, харгы эбдэлсэдэг, таримал мододые hалгаалсадаг юм байна гэжэ хоёр нюдөөрөө ажаглааб. Баирын гэрнүүдые хорсолhон хорёонуудта бүтэн бүлеэн хана гэжэ байхагүй. Штакетнигүүдынь хухарнан, түгдэрhэн, шудэгүй амхайлдана. Нютаг бүхэндэ hуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохын түлөө ехэ тэмсэлэй эхилзэд байхада, Ахын райондо хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдадаггүй юм аабы гэжэ гайхааб:

Гэхэ зуура Орлигто нохойнуудынь хүнүүдhээнь олон юм гү даа гэжэ hанахаар. Айлай хони хурьгадые барихань багадаад, нохойнууд хүнүүдтэшье аhадаг юм гэлсэнэ...

Республикынгаа нинслэлhээ холо байhандаа найража hуунгүй, ажалшадайнгаа эрилтые hайнаар хангахын гула, хүн зоноо болбосорол ехэтэй болгохын тула зохисотой хэмжээ ябуулганууды Ахын районой хүтэлбэридэгшэд хараалха аабза гэжэ найдагдана.

АРЮУХАН

(Бишыхан рассказ)

Арюухан үдэшэ бүхэндэ үльгэр шагнаhаар унтажа hурашаhан байгаа.

—Үльгэр хөөрэжэ үгэгты,— гэжэ эжыдээ үдэшэ бүри аhалдадаг hэн. Мүнөөшье үдэшэ баhал тиигэбэ.

Эжынь хөөрэхэ үльгэр хомор боложо, өөрөө зохёожо эхилбэ.

— Урдын урда сагта, үниини хада болоhон ушар, —гээд эжынгээ эхилхэтэй адли:

— Нэрээ болоhон гү? — гээд басаган эжынгээ үгые таhа дүүрэнэ.

—Үгы, байзыш даа, абяагүй шагныш, — гэнэ эжынь.

—Зай, —гээд Арюухан хоёр пулхагархан хасараа гарханаараа баряад, амаргүй анхаралтайгаар, сол харахан нюдөөрөө эхэ тээшээ хаража, хүнжэл дороо хүлөө хүдэлгэн, хөөрхэн гэгшын юумэ хэбтэнэ.

Хайшан гэжэ басагаханаа энэ болгоhоноо hанахадаа, эхын досоо хүм унан:

—Зай, мухыхан, хөөрөөемни таhалангүйгөөр шагныш даа, —гэнэ.

—Муухайхан. Эжы, муухайхан гэжэ юун бэ?

— Муухайхан бэшэ, харин мухыхан. Шамайе эрхэлүүлнэ гээшэб.

—Теэд муухай гэжэ юун бэ? Эрхэлүүлhэн үгэ гү?

—Муухай гээшэшни муухай. Муу юумэн. Зай, шагнаха гүш даа, али үгы гү?

—Шагнахаб, шагнахаб.

—Зай, тэрэ урда сагта нэгэ айлайхи хүбүүтэй болобо ха. Хүбүүгээ ехээр эрхэлүүлжэ, энхэржэ, газарта табингүй, юумэ хүүлэнгүй ехэ болгобо. Унтаад hэрихэтэйнь адли, амтатай эдихэ юумэ унтаридань асаржа үгэдэг байба. Хүбүүндэ юумэ хүүлэхэгүй гэжэ оролдодог hэн. Нэгэтэ унтаридаа эдеэлжэ хэбтэтэрнь, эжынь аха орожо ерээд:

—Энэ хүбүүгээ эрхэлүүлжэ, хэндэ хэрэгтэй хүн болгохотнай гээшэб? Энэтнай хэндэшье туhагүй хүн болохоёо байна, —гэжэ эжы аба хоёрыень зэмэлбэ. Тиихэдэнь тэрэ хүбүүн ехээр хороо бусалаад, hуга харайжа бодон хүсэд хубсаланшьегүй, газаашаа гарашаба.

—Үгы, байзыш, хубсалыш,— гээд эжынь хүл хөөрсэг табиба.

—Ухаа мэдээ бү таби. Даарахадаа ерэхэ, — гээд ахань зандарба. Эжынь хэдышье ехээр hанаагаа зобоошье hаа, бэеэ бариба.

Хүбүүн уданшьегүй орожо хубсалаад, hөөргөө гүйжэ гараба. Тиигээд «хэндэшье туhагүй хүн болохоёо байна» гэжэ нагасынгаа хэлэhые hанаад, сухалынь хүрэжэ, хоёр хүнэг барин, худагhаа уhа асарха гээд гүйжэ ошобо. Хоёр хүнэг уhа удхааб, гэр тээшээ яаржа ябатараа, юунhээшьеб тороод унашаба. Хоёр хүнэг уhаниншье урдашаба, үбдэгынь ехээр сохюулаа хаш, үбдэнэ, яншана. Уйладаhанайнгаа хүрөөшье hаа, бэеэ баряад, бархирбагүй. Үбдэгөө харахадань, хүхэ пала боложо обойшоод байба. Тиихэдэньшье бэеэ баряад, бархирангүйгөөр hөөргөө ошожо, уhа абаад, гэртээ ерэбэ. Эжынь hуури байраяа олохоёо болёод, hанаагаа зобожо байба. Хүбүүнэйнгээ уhа абаад ерэхэдэ, ехэшье баярлаба даа.

—Үбдэгынь үбдөө гү? гэжэ Арюухан hанаата болоно.

—Үбдөө ааб даа.

—Ой-ёо-ёо даа. Больницада абаашаа гү?

—Тиихэдэ больница үгы байгаа.

—Хайшан гээд эдэгээб?

—Эжынгээ эльбэхэдэ...

—Эжынь альгандаа эм түрхеэ гү?

—Эжынь альган эм шэнги байгаа.

—Танай баhа тиимэ гү?

—Тиимэ.

—Зай, саашань? — гээд Арюухан hаланагүй.

—Нэгэтэ эжы баабай хоёрынь үбдөөд, хоёр ханадаа табяатай орон дээрээ хэбтэшэбэ, —гэжэ эжынь үльгэрөө үргэлжэлүүлбэ. — Тиихэдэнь хүбүүниинь унтариhаа харайжа бододоод, эжы аба хоёртоо эдеэ хэжэ үгэбэ, гэр соохиёо дуулhан хэбэ. Тиихэдэнь лэ эжы аба хоёрынь ямар бэрхэ хүбүүтэй болоhоноо мэдээ hэн.

—Би баhа тиихэб, зай гү?— гэжэ Арюухан hуларшаhан нюдэеэ гарааралаа эльбэн хэлээд, зөөлэн бүхэдэ диилдэшэбэ.

Г. ДОРЖИЕВА.

ПРАВДА БУРЯТ

Нэгэдэхи хуудаhанда. ...циалис мүрысөөнэй я... «Эдэ предприятинуудые ... гээгдэнэб?» — Л. Левче... бэшэhэн экономическая ... жэлэл. «Түгэсхэхы жэл... эршэтэ ажал!» — В. Бар... вай статья. «Советск... хөөрэлдөөнүүд» — ТАС... материал. «Хани ёhоной... шон байдалда» — ТАС... материалай эхин. Тү... лынь гурбадахи хуудаhа...

Хоёрдохи хуудаhанда. ...хуудаhанай материал... тематическа талаараа ... шэглэлтэй, «Социалис ... сөөнэй ябаса» гэhэн ... гаршаг доро үгтэнхэй.

Гурбадахи хуудаhанда. ...ни ёhоной оршон байда... —ТАСС-ай материал... гэсхэл. «Ленинградта ... hон буряад литерат... удэриүүд» — Буряадай ... зохёолшодой холбооной ... рүүлэгшэ Н. Г. Дамдин... хэhэн хөөрэлдөөн. «Б... сэг дэлхэйн hонин» —Т... ай корреспондентнүүдэй... лын саанаhаа эльгэйнэ... шо мэдээсэлнүүдэй су... барн.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. ...хапл Шиханованай шэнэ... лэгүүд. «Ажабайдалай за... дээрэ». «Сэдьхэлэйнгээ... жорон хүйтэрхэдэ ...

СЭНХИР ЭКР...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА...

Москва. 7.55 — Дам... гын программа. 8.00— ...мя». 8.50—Үглөөнэй п... тика. 9.10— «Таанадта... рэлхид!». 9.40 — «С... ба ажабайдал». 10.10... кейгээр СССР-эй чем... «ЦСКА — «Динамо» ... 11.55 — «Кинопано... «Приключение Электро... гэhэн фильм тухай хо... 12.25—«Манай адрес... ветскэ Союз!» Та... ССР-эй уран hайхана... лективүүдэй хабаа... концерт. 13.00—«Иза... Фронтдо нүхэсэгшэдэй... Далайн ябаган сэдэ... үүлзалга. 14.15 — «С... тогой» 42-дохи тираж. ... — «Эрмитаж». Рем... 15.00 — «Мүнөөдэр ... дэлхэйдэ». 15.15 —Ут... тэ. «Без страха и упр... уран hайханай фильм. ... — Политическэ шэнж... Ю. А. Летуновой х... 17.05 — «Ан амитада... мидарал». 18.05—«Х... рилсаан» — телеф... 18.50—«Добродетель ... ствует» — теле-зүжэ... — «Время». 21.15 — ... зураашад тухай хо... Н. Рерих. 21.40 — С... арадай артистка Е. О... ва ород арадай дуу... гүйсэдхэхэ. 23.05—Ш... нин.

Редактор Р. Б. ГАР...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93 зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76 отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21 информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63 фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Госу... ственного комитета Бурятской АССР... делам издательств полиграфии и к... ной торговли.
Н-02573. Заказ № 240. Индекс 5...